

המציפה

ערתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה

באוסטריא אונגרי: לשנה 7. — כתרים להצני שנה 3.50 דרבע 1.75 באשכנז:

לשנה 8. — כתרים ביתר הארצות: לשנה 9 כתרים — 9.50 פראנק.

"רמת המצפה" נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדול עתה משהיה ומכיל חמור ספרותי יותר מאשר עד כה. אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר. מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גודל השטח. בדכת מוט 60 הלר. תודעת אירוסין כתר. זו או זו בראש. גליון שני כתרים המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש. כי גם שם מקום בית הדאר הקודם. קאנטא שלפאסטשעק נומר 76.918 האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה „HAMICPE“ Kraków, (בהויג לארץ להוסיף: Oesterreich) בעיר: רחוב סעבאסטיאנא 32

Kraków, 4 Marca 1910.

גליון י.

קראקא, כ"ג אדר ראשון פ' ויקהל תרע"ו.

מתוכה בשעה שאת המערכה לא עזבו ונשארו נאמנים למשאת נפשם. מן הצדך איפוא לבקש את הסכה לכך לא מאין לאונדה, אלא כתוכה עצמה.

האלו איטוריסט, שבכחה לכפות הר כגיגית, ושהיחס הכללי אל אישיותה המוסרית יהיה ככבוד ובהערצה. כבודם של ראשיהאגודות הנוכחים כמקומו מונה ומכירים אנו מוכה להם על פעולותיהם עד כה. בטח עשי מה שהיה ביכלתם, אלא שפי'ש'לש ואולי פי'שבע היתה עושה אוטוריסט. כידוע, שקשה לכל חברה להתקיים קיום הגון כלי אוטוריסט, כפרט לחכרת-השכלה, ותרבות וקל וחמר לאגודה שחברה בלם משכילים, האוהבים את החפש כמעט יותר מדאי וע"כ הם מתיחסים אל כל פקודה כאל גזירה ונמנעים מלמלאות אהריה, לכל יראו במקבלים אדנות ומרות. אגודה שחברה הם צעירים נלהבים, העלולים להקריב הכל להגשמת אידיאלם — נוצרה לגדולות ונצורות, לולא חסר אוטוריסט, אשר אישיותה המוסרית גדולה ומפורסמת ועל-כן גם מרצה לכל הקהל ולחברי-האגודה בפרט, ואשר מהתבטלות מפניה ישנה היחס אל האגודה תכלית שנוי אוטוריסט כזו — את דמותה אראה לי כש. בן-ציון — עשויה להשפיע כלפי פנים וכלפי חוץ ומי יודע היבן עמדנו היום, אלו היתה כתוכנו כזו. האגודה הרוסית עוד תמצא לה את מבוקשה, עוד לא אלמן ישראל' שם, אולם כאן באוסטריא בדור יתום זה אין אולי אישיות כזו נמצא כלל. (?) — נמצאה ואולי דוקא כין ילידי גליציה! המערכת.) בקרוב תהיה פה אספת-המורים השנתית ועליה

ספרותנו, ושתיקה למרות כל זאת, השפעתן מעטה בערך על הקהל העברי. אין הקהל הזה מתיחס עדיין לאגודות האלו כיהם רצוי כל שהוא ולא עוד, אלא שרבו אינו יודע אפילו את מציאותן, ואם אפשר עוד למצוא הסכה לזה כמה שחקל אינו מעולם אלא מהנחשלים הנה אין לשכות את העובדה השניה, כי השפעות האגודות הללו קטנה מאד גם על המורה העברי נופא, עובדה זו אומרת הרבה מאד. אגודת-המורים אין לחות דעתה ועצתה ערך רב בעיני המורים חכריה וכעיני שאר המורים לא כשי"כ. רשימה אחת קטנה, שרשימה מר סופרמן, ראש אגודת-המורים באוסטריא כשי"כה האחרונה של הסדרות בהים, תכלית את המצב יותר ממאה מאמרים, מן 87 מורים באוסטריא נמנים על האגודה רק 35 והשאר מלמדים כל אחד ע"פ שטתו ודרכו. גם כרוסיא, אעפ"י שאין מספרים מדויקים תחת ידי, אין המצב טוב מזה בערך, מכאן ראייה למה שאמרת.

עובדה זו אומרת דרישוננו, כי לא היא לעצמה חשובה לנו כי, אלא סבתה ותוצאותיה. אם נראה מורים פרטים הולכים ומיסדים להם בתי-ספר ועובדים כמרץ ובשקידה רבה ומהם גם מקריבים קרבנות לאי קטנים על מוכה אידיאלם, הרי לא נחישד כאותם התמימים, כי הפרנסה גרדא גרמה לכך וכי מוכתם ותועלתם בלבד לנגד עיניהם, ואם כך הרבה, הנה לא תתכן אדישותם של אותם האידיאליסטים ושיון-נפשם לנכי אגודת המורים, מוסד שיוכל להכיא כרכה רבה למשאת-נפשם, ויותר מזה יפלא בעינינו לשמוע, כי חרבה מורים, שהיו חכרים באגודה, עזבו הדגל ויצאו

אליהו שאטנער	שפרנה קומלער
קוטי	מאורשים כח' אדר תרע"ו
אליעזר וויזעלמאן	מרים הויזער
סולוטווינה	מאורשים באדר תרע"ו
מאיר ליכט	פריידא אָסט
לובאי אצל שמשוויץ	מאורשים באדר תרע"ו
	טרנוכרונג

הסתדרות המורים העבריים.

מיום הוסד התנועה הציונית רבו המוסדות השונים בחיינו. מדי שנה בשנה הולכים ונוספים מוסדות חדשים ולכל אחד מהם תכלית אחרת בקיומו. אך המוסדות האלה עוסקים רק בצד החמרי ואין לך מוסד אחד במוסדות הציוניים, שיהיה כלו קדש לצד הרוחני, לאותו היסוד, שעדיין רופף הוא כי בחיינו. עניים הם מאד החיים העבריים במוסדות תרבותיים ורוחניים, נודעים לנו רק שני מוסדות, שערכם והשפעתם מצערים עדיין, אלא שיכלים הם להיות לעמנו לכלי מחויק כרכה, על האחד מהם, "העבריה" לא אדבר, אחרי שתלויה היא לדעת בקיומה וככל הנוגע לה במוסד השני, שעליו אדבר כזה, הוא אגודת-המורים העבריים ברוסיא ובאוסטריא. שתייהן עשו לא מעט לטובת החנוך העברי — זה היסוד לתרבותנו כעתיד — ולא פחות מזה לטובת

וימצא...

ולמרות פזרנותו לא יכול חיים שמואל לותר על הגביע ולהקנותו ביאוש בעלים למי שרצה לזכות בו ולא מפני שיווי הרב בערך כסף, הגביע לא היה כלל של זחב ולא מצופה זהב ואף לא של כסף, כי אם של כסף-חדש ומחירו כשוק לא יותר משני זהובים, וככל זאת חרד חיים שמואל חרדה גדולה, כמעט יצאה נפשו בראותו, כי נעלם אוצרו זה, כי אין זה נכיע פשוט, שיש לו תמורה, נכיע כזה אינו נערך לפי קליפתו החיצונה, לו יש ערך פנימי, שאין להעריכו בכל הון שבעולמם, כי במקום קדוש בא ולא כל אדם זוכה לכלי-המדה כזה, וכל המסכים ידעו את יקר-ערך האכדה, שאין לה תשלומין, כי זה עתה ספר להם איך נתגלגל הדבר, שהצדיק סקדו כמתנה כזאת, שחיו ושגו לאיתנו מחלו תלויים כה.

כחלו ורופאים שונים באו לכקרו, זה אומה ככה וזה ככה, זה מתיר לו לאכול ולשתות ככל אשר תאוה נפשו וזה מזהירו להמעיט כפי האפשר, והוא שם רק בהי מכמתו ובצדיקו, מכתבים וטלגרמות עפו דהצדיק פעמים בכל יום, שיתפלל כעדרו, ובמושיק אחד בהצי הלילה בעת תגברת המחלה נכנס פתאום הגבאי של הצדיק אל חדר החולה וכידו גביע ובשאפו אור ככבודת מרוב החפזון ומטרה הדרך ספר ש"הואי ז"ע, כאשר הכדיל על הכוס, שנה ושלוש את המלים "כוס ישועות אישאי, השומעים תמהו, כי אין זה דרכו בקדשי, ומיד אחרי ההבדלה פקד עליו, לשכור עגלה ולנסוע לחיים שמואל החולה ולמסור לו את הכוס של ברכה ואלה דבריו ממש: הנכיע הזה הוא כוס ישועות

כשראה חיים שמואל, שהנכיע, שזה עתה אהזוהו בכפו, נעלם ואיננו, צוה לסגור את דלתו ביתו, לכל יצא איש מהמסכים ולערך סדר הפוש, והמסכים על שלחנו אינם אנשים פשוטים, קלי ערך, כלם אנשים מכובדים, חשובי העיר, מנהיגיה והרכ עם מוה"ץ ואניש של רבו, שכלם הזמנו לסעודת ההודאה, שערך בעה"כ להם, לשלם נדוה, שנדר כהליו שאם יעזרוהו חי וישוב לאיתנו יערוך ארוחה לכל אנשי העיר, לשמוח אתו ולהודות ולהלל לרופא הוליים.

בעה"כ הפשוטים והעניים כבר הלכו להם, הם לקחו חלקם, אכלו ושתו וברכו את ה' ושבו לביתם, ואלה הנשארים לא יצאו עוד ידי חובתם, כי לא באו למלא קיבתם, על-כן התמהמהו עוד, לפאר את בעל השמחה, ולאלה נלוה עוד עני בן מוכים אחד, בנן של קדושים לפי דבריו, שרצה להשתמש בישעת הכשרה, במושב טובי העיר, לזכותם במצות הכנסת כלה, לפי דבריו יש לו כת, שהגיעה לפרקה ואין ידו משגת להכניסה להפה.

פיליטון.

משירי הגולה.

לי לבב, לבבני, המרגיש את כל, המפרק מעצמו כל עבודות, כל עול. לי גפש אדירה ונשמה של אור, שתשגא, שתתעב את חשבת הפור. לי כח פה אדיר, פה עצום, פה עז, שמפני כל חילכם הנבזה לא תת. לא חרב בידו, לא ברזל לא עין, לא חרב לגבור, לגבור אין קין. לי להב אל-אלים, הפוער פשאול; לי אונדה, לי חיים, לי תכל — לי כל. ואחת פי אנפוף את ידי ברום; גם אחד מצרי לא ישאר הלאם. גם אחד לא אשאיר — וסביבי אז אור, אך חכה אסכה — עוד יבא התור. מ. א. פייערשטיין.

לדון בשאלה זו. האגודה האוסטרית צריכה להיות למה שאפשר לה: לאגודה חזקה מרבית-החברים ועל כן גם מרבית-הפעילות. ובראי להעביר את כל התקנות, שתקנה האגודה עד כה, תחת שבט הבקרה, אולי תמצא איזו מהן למיותרת או לצריכה שנוי. אוכיר נא רק אחת מהן לדוגמא. התקנה היותר חשובה היא בל"ס החובה על כל מורה, הרוצה להמנות על האגודה, לעמוד למבחן קדם, באופן שלא יהיה כל הרוצה ליטל וכו'. זה הוא סוג נחוץ ונכבד מאד ולא תהא ההוראה הפקד, שיד הכל ממשמשת בו. אלא שבחנית-מורה מורכבת משתיים: א) בחינה ביריעותיו הכלליות והעבריות וזו היא בלה עיונית; ב) בחינה בעניני הוראה ולמוד וזו היא שמושית ומעשית. ומה להם אשר פרופסוריהם כלם בעלי-תעודה ורוכס הגדול גם בעלי-ידיעות יסודיות ורחבות, ועד-הבחינה מורכב הוא לפי הרבנות-הבחינה, ולא יבחון הפרגוג אלא בפדגוגיה ואין מלכות אהת נוגעת בחברתה, "לנו" שע"פ רוב הרינו כלנו אוטודיקטים עם כל מעלותיהם ומגרעותיהם של אלה עאכרי. יהי גם אצלנו ועד-הבחון מורכב: מורים יבחנו בהוראה והכמים ביריעות, צדקו אולי המורים, שאינם רוצים לישבת על ספסל הנבחנים ולענות על שאלותיהם של המורים הנוחנים חבירה, שזה אתמול היו כאחד מהם לכל דבר. שאלות מעין: מה תדע, אדוני, על-אדות יעקב פרנק וסיעתו? על רבנן סבוראי? או מה פירוש הפסוק: "השמים ללא דבר, האומרים: הלא בחוקנו לקחנו לנו קרנים"! ודברי מי מקרא זה? שאלות כאלה ודומיהן במקומן הן ובלעדיהן אין לעמוד על ידיעותיו של הנבחן. אלא יששום מורה לא ישב להבחן לפני חבריו מלבד מה שאין לבחינה זו כל ערך, אחרי שנמצאים כמה מורים, חברים לאגודה, שלפי ידיעותיהם לא היו יכולים לעמוד במבחנם. אלא ישנתקבלו בתוך האגודה במרם הונהגה הבחינה ונהנים היום בכ"ז מכל הזכויות.

תקנת-הבחינה היא איפא נחוצה מאד, אך צריכה היא תקן ושנוי, ואז יתוספו על האגודה חברים רבים ולא מהמקלקלים שבהם. המורה העברי הוא בודונו גושא התרבות-העברית ומפיצה ואין לך מקום, שמורה עברי נמצא שם ולא יהיו בו קופצים על הספרות העברית. אגודת-מורים עבריים חזקה והסתדרות ביה"ס יכולים לפעל הרבה מאד. יסוד ב"ס ברחבי-הארץ, משאות וגאומים לגדולים, יסוד ביבליותיות עבריות לקמנים וגדולים וקורסים ללמוד שיע לשאינם יודעים, יעוררו את אחינו פה בעל-כרחם ויחנכו לנו דור עברי באמת. כפרוד כזה, הישורר היום בין רוב המורים ובין האגודה, קישה יהיה להנהיג את תכנית-הלמודים החדשה, לעשות קץ לכל הערבוניה בשטות-הלמוד השונות,

שהיא באמת כלא-שמה בלל. תעשה איפוא אספת-המורים מה שביכלתה, לקרב את הרחוקים הקרובים. תבקש נא אמצעים שונים, להגדיל את השפעת-האגודה, עוד מעסיקות אותנו גם דאגות פרטיות בדבר עתידינו. כי לא לעולם "חסך" ובשמת "דועברית-בעברית" שאינה קלה ביותר, לא יגיע המורה לגבורות. שאלה זו היא לנו המורים חשובה מאד ועל האספה לדון בה כביתר השאלות העומדות על הפרק, ולא הדין ודברים הם כאן העיקר, אלא המעשים ואותם אפשר לעשות רק באחוד-הכחות. מורה שעתידינו בטוח ההוה שלו פורח תויר ועבודותיו נכרות מפי וגושאות עליהן חותם השמחה, שבלעדיה אין המורה רשאי להראות לפני תלמידיו.

תתחזק נא האגודה ותהי ראויה לשמה ואז יצח המורה העברי את עמו, העומד לו היום כצר ואויב ועם תחית-העם תבוא ממילא גם תחית-הארץ. סקלה ע"ג זכרון מ. א. ט נ ב ל ט.

וכוח על הענין הזה לא נקבל את השוכחותיהם שיכו המורים באספתם הקרובה, וזה לא מאין חשיבות גדולה לענין, אלא אדרבה מרוב חשיבותה. הנסיון הורה, שאהבתנו את ההתחבחות והפלפול עד אין סוף עושה את כל ענין כללי לגעל-נפש העם ומעכבה כל מעשה ממשי בכל שאלה צבורית. המערכת.

על המצפה.

הכנסת כלה.

מצוה יפה היא זו. אין דאגה מצערה ומדכאה כדאגת אבי בנות כוגרות, שאין בידו להשיאן, בתוך עם אוהב צדקה וחסד כיהודים נקל לקים את המצוה הזאת. עוד לא קרה, שנדרש יהודי אמיד קצת להשתתף בהוצאות כלה ולא נתן. אלא שבאופן הקל הזה יש תקנה רק לעניים גמורים, שהטילו כבר עצמם על הצבור בלי בושח. להם יש רק דאגה אחת: להמציא לבתם התן מבני גילם ועל ההוצאות ידאג מי שידאג, הם פטורים מזה. בבחינה הזאת דומים הם לעשירים, אין דאגת כסף, אין רק דאגת טישפחה. ולא כן הבינונים הנלחמים מלחמה קשה להביא טרף לביתם ובכל עמלם אין ידם משגרת רק להשתכר לחמם לפיהם. ולא לחשוך להוצאות בלתי רגילות, להם אין דאג ואת מחסורם אין ממלא. ואם יגיע פרקן של בנותיהם אין קין לצרת לבם ואין ערוך למצוקתם, בזמן האחרון, זמן ההמצאות, המציאו יהודים בני רחמנים, — אנשי עסק, שאין ענין בעולם, שאינו נערך אצלם באמת המדה של הכסף המזומן — גם תחבלה לדאוג לאמללים האלה והתחבלה מה קלה ומה פשוטה היא, ממש ביצת

קולומבוס. יסודו חברה בכל עיר גדולה להכנסת כלה ובכוא תור בת חבר אחד להנשא, יתן כל אחת, כעין "מתנת-דרשה" שני כתרם, הלא דבר קטן הוא, ואם יהיו שלשת אלפי חברים לחברה, הרי יש לכל כלה 6000 כתר, נדן יפה למעמד הבינוני, ובכך אף לבעיבי בינוני אין רק דאגה אחת: לבחור חתן הגון לבתו, לנדן תדאג החברה. ואף אם חבירו מעט את קבלת החברים בהטילם על כל הבא להסתפח בה, לתת שלישים כתר, לקרן שמורה ולהחזיקת המשרה, מה הסך המצער הזה לעמט ששת אלפי כתרם! חברות כאלה נוסדו בוויין, בלבוב, במרגוב, בסטניסלב ובקולומיה ואמנם השיגו בכלן כלות רבות את נדנן במזומנים והיה להן כזכה בגורל. אך לתחבולה הזאת יש גם עקץ מכאיב, דומה לזה של הלותריה, אלה שמחים ואדה עצבים, ברבות הימים נגלה הדבר, כי דאגת הכסף אינה הדאגה האחת בשדוכים, יש בתולות נשאות לאנשים הגונים על נקלה בלי נדן רב ויש נערות רבות אמללות, אשר למרות כספן המוכן ולמרות מעלותיהן ומעלות טישפחתן קישה זוגן יותר מקריעת ים-סוף, אלה, כאשר הסתפחו הן או אבותן לחי כזאת, תשלמנה "מתנות דרשה" למאות כלות אחרות במרם תגיע שעתן להנשא ובראותן, שרחוקה תקותן מהם ומעט כספן תם, תהדלגנה לישלם וכספן הדל ירד למיזון, בין חברי החברות ישנם כמובן גם אמידים, שאינם זקוקים למתנות דרשה של החברה ובכל זאת נעשו חברים לה ברצון, להוסיף בלי עמל עוד איזו אלפי כתרם לנדן בנותיהם. באופן הזה נתנו נערות עניות, יתומות, כבשלות, שפחות ומישרות נדן לבנות עשירים, שלהן בעלות הנדן הרב, נקל יותר להנשא, והן העניות לא נטלו עדיין מאומה. יש נערות עניות כאלה, שהוציאו כל כסף חשבונן, כמה מאות כתר, ישחשכרו בעבודת הפרך כמה שנים, להשיא בנות עשירים וכאשר כלה כספן והתנים לא הודמנו לדון, חדלו משלם וכספן הדל השתקע. וכן נפרדו רוב חברי החברות בלבב דוי ובהגיע תור נערה עניה סוף סוף להנשא, לא היה מי לשלם לה נדנה והחבילה נתפרדה, וכל העניים והעניות, יתומות ושפחות, פורשים כפיהם, צועקים חמס, מיללים ומקללים ושוטע אין להם, מיד כאשר נוסדו החברות היו אנשים פקחים, רואים את הנולד, שהזהירו את המיסדים באמרם: חדלו מהשלות נפשות עניים, השכל נותן, שאי אפשר לתת מעט ולמול הרבה. אך המיסדים מאנו לשמוע מוסר, חשבונם בידם והעם עורג ומשתוקק להקל מעליו דאגת הכנסת כלה ומי לא יזחם? ודרך אנב יש איזה איש מכובד, המתאווה למשרת גבאי או נשיא ואכרך אחד מבקש לו עסק ואינו מוצא ואוחז בנימא של תכן זו, אגיטטור יהיה וגם גובה ומנהל הפיננסיים

"אם נקי אתה, מה איפא תפסיד בבדיקה? התרעמו כל האורחים פה אחד, והוא קורא לעזרה את אבותיו הצדיקים, אשר כגנוי מרומים נשמותם והשיי בודאי לא ינקה את כל החושד בנכדם הכישר ומן הישמים יתבעו עלבונו.

חברי חיים שמואל, אנשי של צדיקה, לא יכלו למשול ברוחם וכלם התנפלו עליו והקיפוהו מכל עבריו ומששו בחיקו ובכיסיו ובכל ארך גופו, למרות צעקותיו ודחיפותיו בכל כחו ולמרות קללותיו ואיזמיו, אך, ראה, לא נמצא מאומה. כבר השמיע החשוד קול תרועת נצחון והתחיל מקלל את מעניו, אז קרב אליו עוד אחד והליץ נעליו מעל רגליו הנועמות בכה, והנה נפל ארצה... לא הגביע הנאבה, כי-אם — ספר-פקדון של אחד הבנקים הגדולים בעיר הבירה ערוך על שם העני בן המובים, אשר הפקיד שם סכום של עשרים אלף כתר...

ואיה הגביע? את האמת אניד לכם, שאיני יודע היכן היה, בכל אופן נמצא, יש אומרים, שנמצא בחיקו של חיים שמואל עצמו, שהוא הצפינו שמה בזחירותו ושכח או הלקחן זרקו שמה בתוך כהלת החפוש ויש אומרים... אשמרה נא פתחי פי ולא אוציא דבה, קולומיה.

יפול לבכם, כי לא הראשונים הם בנסיון כזה. מקרה כזה ממש קרה גם לאבותינו שבטי-יה, גם הם נחשדו מאת בעה"ב בנגנת הגביע.

"א המכדיל!" — נפל לתוך דבריו המויץ — הגביע של יוסף היה אשר נחש בו, אבל הגביע הזה... קול נהימה נשמע מבין המסבים, כי ידעוהו בקצת מתנגד והבינו בדבריו כעין עקץ של התול.

חרב עשה קץ לאפיזודה הזאת ורצה להראות, כי לא רק נאה דורש הוא, כי-אם גם נאה מקים ונגש אל בעל האבדה, להתחיל אצלו את הבדיקה, וכן כל האורחים נדחקו, להפטר עד מהרה מחשד מגונה כזה. רק העני בן המובים מחה בכך בחו נגד החשידה בכשרים, "רבותי! קרא בקול תחנונים, לא טוב הדבר, חשדא מילתא היא והלבנת פני רבים ג"כ אינה מחעברות, שאדם דש בעקביו אין פה נגבים. עצתי, שכל אחד יבדוק בעצמו, בצלחתיו, אולי מבלי משים שם אחד את הגביע בכיסו."

כבית קם שאון, איש איש משך שרולו של חברו בלאט וקולות נשמעו: "מה זה רוצה! אנחנו כלנו והרב בראשנו איננו מקפידים והוא, שהיום באן ומחר יסע לירכו, מה מנו יהלוך אם יבדוק, והמערער עומד על דעתו, שלא טוב הדבר.

בעה"ב נגש אליו בנמוס ולחש באזניו, שיתן לו שבר השבת אבדה ואיש לא יגלה את הדבר, אך העני בוכה ונשבע כל מיני שבועות ואלות וקללות, כי נקי הוא.

"כוס ישועות" עם מספר המלים של "ישועות" בנימטריא "חיים שמואל בן לאה לארך ימים", אחרי שספר חיים שמואל את יקר-ערך המתנה, נגש — לחזק דבריו — אל הארון והוציא את הגביע, להראותו למסבים, כל אחד נטלו בידו בחבה ובזהירות כאתרוג קרפאי מוכחר, כל אחד מישו ולפפו בהתלהבות עד שפצחו רנה. יש שפתחו "וואס מיר זענען" — זענען מיר, אבער יודען זענען מיר" ויש שישרו "אין כאלקינו" בשפה המדוברת וההתלהבות התגברה והיתה להתרוממות הנפש וכל המסבים קמו ממושבותם ויצאו במחול, אחרי הרקוד נפלו אין אונים על כסאותם ובאותו רגע נזכר בעה"ב באוצרו ודרש על הגביע — ואיננו, פני בעה"ב חורו כשיר, ראשו סחירה, ברכיו כישלו ונדמה לו, שמחלתו הקשה שבה אליו והפעם לא ישמע אליו הצדיק ולא ישעה לתחנוני ולפני עיניו מרהפות שתי מלים שחורות: "דמך בראשך!"

במצב של יאוש כזה חלף במחו צל של תקוה והתאמץ, שלא לחהמיץ את הרגע ומיד צוה לסגור את הדלתות, הוי מה קשה היה לו הדבר, להטיל חשד בחבריו ובכל טובי העיר ולעשורם כנגבים, לבדוק כיסיהם, אך בדבר שהיי נפשות תלויים בו אין חולקים כבוד לאיש והבליג על הנמוס היפה ובקש סליחה בשברון-לב מאת כל המסבים והגיד להם החלטתו, והנחשדים בידעם, שהשתיקה יפה רק בשעת התפללה ולא בשעת החשד, הסכימו עמו וכלם ענו כאחד: "הננו מוכנים ומזומנים, חפש ובדוק כחפצך!" והרב קם ודבר מלים אחרות, לפים את האנשים וינחמם, שלא

ובדבר מצוה יעסוק, שכרו יקח בעוה"ז והקרן קימת לעוה"ב, כן מפורש בספרים. היש עסק הגון מזו? וצרכם הפרטי של האנשים המובים האלה עור את עיניהם ולא ראו את כל צדי האפשרות, לא שערו מראש, שעפ"י רוב רק לבנות עשירים תביא הח' הרוחה על חיבון העניות ולא להאחרונות רחיה מארה. תביא עליהן שואה, ספיהן תחשוכנה, להשיא בנות אמידים והן תבושנה משברן, עליהן יהיה רק לשלם ולשלם ולחכות שנים אחרות עד שתמצאנה בן זוגן ובעל כרחן תחדלנה לפני זה משלם וכספן ירד לטמיון. כן במלו הח' להכנסת כלה בוויז, בלבוב ובסמיסלב, עכ"פ ישתדלו נא גבאי החבורה, לחלק את הכסף הנשאר לעניות הח' למה תרדנה ביגון שאולה!

הועידה הראשונה

של נשי גליציא ובוקובינה היהודיות בלבוב. ביום י"ח באדר נפתחה בלבוב הועידה הראשונה של הנשים היהודיות בגליציא ובקובינה כהיכל בית האקדמיים היהודים. הועידה נקלה ע"י "חוג-הנשים" בלבוב והשתתפו בה נשים אשה. — ההיכל לא היה מקושט בתמונות ציניות ואף לא בדגלים. אפי לאומי היה לוועידה ולא אפי ציוני. מרת פומרנץ — מלצר פותחת את הועידה ומדברת ע"ד ערכה של הועידה ותעודתה. דבריה מתקבלים במחאת כפים. מרת מלצר כחרה ליוביה, מרת בודרצקה (דרוהוביטש) ומרת שטנד (לבוב) לסגניות. מרת שנפלד (לבוב), מרת פומרנץ (לבוב) ומרת קרנר (סמרי) למזכירות. — מרת פומרנץ מציעה את ספר התקנות של ההסתדרות, שע"פ יכולות להסתפח אליה רק הנשים המשלמות שקל ציוני. הצעה זו לא עוררה וכוזים רבים, נמצאו רק כאלה שהציעו, לקבל כל אשה יהודית לאומית, אעפ"י שאינה משלמה את השקל. — נתקבלו ההחלטות האלה: א) הועידה מיסדת אגודה של נשים יהודיות, שמטרתה לשמור ולטפח את כל הענינים החברתיים הלאומיים של העם היהודי ב) ומקבלת את ספר התקנות שהוצע, ומסתדרת מהיום והלאה בתור הסתדרות יחידה וכללית של הנשים היהודיות הלאומיות בגליציא ובקובינה. — הדיר מיכאל רינגל מברך את הועידה בשם הועד הציוני המרכזי, ומעיר עד כמה ביד האשה לעשות לטובת עמה, כי בתור אם כל העתיד בידה ולכן לא תהיה התלהבותם של עכשו וק של שלהבת של קש, שתחלתה גדולה ואח"כ הולכת ועוממת, עד שלא ישאר בה אף נצוץ קל, כי-אם שלהבת של נר תמיד, שתחמם את הלבבות של הילדים הצעירים, לאהוב את עמם כל הימים, הדובר קורא להסתפח אל ההסתדרות הציונית. — מרת פייערשטיין מרציאה ע"ד יסוד בתים לחנוך הבנות, כדי להחזיר לבנות ישראל העשוקות מה שבתי-הספר הכלליים גוזלים מהן, וזהו: החנוך הלאומי. התפתח וכוח חם, שהשתתפו בו החברות קרבס, ווארצל, רוזנמן, מיזיש, פילנבוים, שטנדה, ברנה, החלט לאחור את הוכוח הזה עם השאלה של יסוד בית-ספר תיכוני יהודי. על-אדות זה מרציאה מרת מלצר ומראה לדעת שכבתי-הספר התכונים ישנן תלמידות רבות יהודיות, שלא התחכנה עפ"י הרוח היהודי ומציעה ליסוד במקום הכי אפשרי גמנויה יהודית לתלמידות יהודיות. אחרי וכוזים שינים החלט ליסוד באסיף הבא פענסיאנאט לילדות יהודיות, וכן החלט להשתדל ליסוד בית-ספר תכוני לתלמידות יהודיות, לוועד של שנפלד, מלצר ציפור, שטנדה, בוכשטב, פייערשטיין, לתוך הועד של יסוד גמנויה לבנות יהודיות נכנסו החברות: קרבס, בוכשטב, רוזנמן, מלצר, ווערבר, קארל, ברנה, מיזר. — העלמה העקר מקראקא מדברת ע"א התעמולה בעד הדרישות של הסתדרות הנשים ומציעה להפיץ את ידיעות ההסתדרות והספרות היהודית ע"י סוד של חוגים להישכלה עצמית, הרצאות, בתי-ספר עברים וכדומה. ההצעה נתקבלה. מרת רוזנמן מציעה ליסוד בתי-מחסה לילדים, שאין הוריהם יכולים לדאג בעד חנוכה, ולחנך את הילדים ברוח יהודי. — מר שלמה שילר מברך את הועידה בשם הסתדרות בתי-הספר ומציע, שאגודת הנשים תסתפח להסתדרות הציונית. הצעתו זו תומכות מרת ווארצל (סמרי) ומרת בלוס (טישרנוביץ) וכרוב דעות נתקבלה. העלמה זעגל (לבוב) מרציאה ע"ד חנוך הילדות ברוח יהודי

לאומי, ודורשת שסתדרות הנשים תשתדל לתמוך את ההסתדרות של בתי-הספר העברים (נתקבלה). מרת קארל מרציאה ע"ד השתתפות הנשים כעבודה הציונית הפלשתנית. נבחר הועד של ההסתדרות של הנשים. נכנסו בו החברות: מלצר, שטנדה, צפור, באק, שנפלד, פייערשטיין, בוכשטב (לבוב), רוזנמן (סמרי), בודרצקה (דרוהוביטש), בלוס (טישרנוביץ), קרה, גלייבר (קראקא), בירר (רישא), פילנבוים (סמיסלב), שנפלד, זליץ (טרנוב), וולדמן (טרנופול), סירופ (נייסנדיץ), ברנשטיין (רמביצה), רוזנקה (קולומיה), מיזעס (ברודי). אח"כ מרציאה העלמה שטיבל מא"י. אחרי נאום הנעילה נסגרה הועידה בשעה השמינית בערב.

בן — עיר.

הגאון ר' פייבל רוהטין ז"ל

עוד הפעם ככה אור מאיר בשמי היהדות. עוד הפעם אבדה הספרות התלמודית את אחד מגדוליה, חכמת ישראל את אחד ממניחי בונה, ביום ד' שעבר י"ד אדר נפטר הרב הגאון הגדול, צני תפארת ישראל ר' שרגא פייבל רוהטין אב"ד דק"ק זלוטשוב. גאון ברורותיו היה הרב הזלוטשובי והראשון היה בין רבני גליציה, אשר אחדו בנפשם תורה וחכמה במלא טובן המלה, בהכירם שדוקא לרב ארתודקסי ררושות חכמה ודעת, לבל יגרע כחו מכה האחרון שבריקני הקהלה, לבל תרבוה התורה על ידו ושם שמים תחלל. לעמקדעתו בתורה וחכמה אין דוגמה. יאה היה לחיות בדור הרמב"ם, שרק אז ירדו גדולי ישראל לעמקי ים חתלמוד כהגאון הזה, רק אז מזוונים היו רבני ישראל במדעים וידיעות חיצוניות כמו הנערך ר' שרגא פייבל זצ"ל. — הגאון רוהטין נולד בשנת 1859 בלבוב להורים עשירים והגונים, כבר בימי נעוריו קנה לו שם עליו, ובמלאות לו י"ח שנה לקח אחר כבוד, להשתמש בכתר רבנות בעיר נאראיוב הסמוכה ללבוב, חמש שנים אח"כ היה לרב בזלו-שוב. וככל גאוני רוח, שאינם מסתפקים בשמה הקדומה לכד ומבקשים להם נתיבות חדשות, הרגיש גם הגאון רוהטין, שחסרים לו לשלמות הנפש דברים רבים, ולא הסתפק בהריפותם ובעמקותם של חדושי תורה, שהחדש בכל יום, אלא חתר להשתלם בשפות וידיעות, הנחוצות לכל רב ראש קהלתו, ולמרות כל המכשולים גברו המוח החריף, הכשרונות המצוינים והרצון החזק ופתאום עברה הרנה ברחוב היהודים — הרב הזלוטשובי השלים חקו בלמודי המטורה. בזמן האחרון כבר התרגלנו לשמועות כאלה, אבל אז היתה הפתעה ממש, מין יוצא מן הכלל, וזמן רב היתה הכשורה היא לשיחה ברחוב היהודים, מן ונשים, זקן ונער דברו במטורלו של הרב הזלוטשובי ונהיה מעולף בהגדות וספורים מפליאים, איך "ישנתן את המטורה" כיצד השתוממו הפרופסורים לשמוע התשובות החריפות המלאות ענין רב, ועמקות שאין דוגמתה, כיצד "כרעו והשתחוו" המורים לפני "תלמידם-הרכי". — וכאשר גדלה חשיבותו של הגאון רוהטין בעיני מביני דבר כן לא היו "החסידים" מרוצים ממנו, והרדיפות כמנהג פולן התחילו, אבל "הרב-הדקטור" לעג להם, הוא רק חשב מחשבות, לעשות את עצמו לעומד ברשות שלה, ולא להיות תלוי בדעת אחרים. גם לחבריו הרבנים האחרים דאג וזמם ליסוד אגודת רבנים בגליציא, להריס קרן התורה, וכאשר דראה את רב חילו באורייטא, כן חשף את זרועו בעניני העולם הזה ובמשך עשרת שנים נהיה לעשיר גדול — למיליונה תורה וגדולה במקום אחד! וככ"ז לא במל "הרב-הדקטור-הטילונר" אף יום אחד מלקבוע עתים לתורה. למוד התורה והחכמה היה עיקר חייו, הישאר מפל. גם בישעה יהיה עסוק בעסקיו הגדולים היה מוחו הוגה לישב איזה רמב"ם קשה, לפשט איזו עקביות בתנך ומדריש, והראיה, כאשר אך גמר את עניניו החמריים השתוקקה נישמתו הגדולה לעיקר שרישה וחזר לרבנות, מוכן שלא על מנת לקבל פרס, חזר לעיונו בספרים בלשונות זרות הנחוצים לו להבין את לשון התלמיד ולבא בסודם של בעלי המדרש. — בלי רעיש והכרזה עבד את עבודותיו הספרותיות (רוך

אחר כבוד לא היה כל עיקר, הרבה כרכים, הפצ להכתירו בכתר הרבנות והוא לא מלא את חפצם) והרבה הרבה היה עליו עוד לעבוד ולשכלל את יצירותיו, וחכמת ישראל ולהוציאם לאור, לכו הרחב הגה עוד מחשבות רבות, גדולות ונשגבות ופתאום — נשבר הלב הזה...

וי להאי שופרא דבלי דארעא, וי להאי שרגא דכבה בעצם היום...
F.
ת' נ' צ' ב' ה'.

מן המזרחי.

לאחינו בדעה וברוח!

המזרחי הוא ההסתדרות-הציונית, השואפת להוציא לפעולה את הפרוגרמה הבולית על יסוד היהדות-המסורה ולפי דותה, (סעיף א').

הכל מודים, כי התאחדות כלל ישראל לעבודה בעד העם דבר גדול ונחוץ. הכל מודים, כי עבודת הישוב כא"י טובה ומועילה.

הכל מודים, כי מצבנו הנכחי דורש בחוקה מכלנו שימת לב אל קלקלתו, וכל אדם מישראל מחויב לעבוד בעד צרכי הכלל. כל זה הוא גרעין הציונות והתוך ישבה.

אולם למען תקיף העבודה את כל העם ותתנהג כפי רוח היהדות האמתית נוסד ה"מזרחי", הציונות-המזרחית, שהיא התגלות רצון אחינו החרדים, להשתדל בעד תחית ארץ-ישראל ע"י הישוב החדש, ולהתאמץ לעורר את העם ולהשפיע על תחיתו והתעוררותו ברוח ישראל סבא, מצאה לה כבר מהלכים בארצות רבות בין טובי אחינו שומרי תורה ומסורה, רק בארצנו גליציא עדיין פעולת המזרחי איננה מרוכה, לא מפני שלא מצא הרעיון הזה מסלות אל הלבבות, רק מפני שחסרים לו פועלים, מעוררים ומסדרים, ותעודה גדולה להמזרחי בארצנו, תעודת-משנה, בהתאמה לרעיון ישוב א"י ולהי-הרוח בגליציא, על המזרחי להשתתף מצד אחד עם שאר הסתדרות המזרחי, ליסוד מוסדות צבוריים בארצנו הקדושה ולהשפיע על מהלך החיים ישם ברוח היהדות המסורה, ומצד שני לעצור פה בארצנו בעד העזובה הדתית, ולפחת אש הקנינים העממיים בלב רבים, חכרנו המנוח מר פאדנהכט היה יחיד בעבודתו ועל כן הצליח רק לעשות התחלה, נכבדה כשלעצמה, אך מעטה, להסתדרות המזרחי.

בכדי להמשיך ארת הפעולה הזאת, לקרב את היחידים המפורדים, להסתדר לכח מרובה, נוסד בעירנו סמיסלב ועד-לפי-שעה, אשר לקח עליו את עבודת ה"מזרחי" עד האספה הארצית, שתקבע בקרוב.

עבודת הועד-לפי-שעה תהי רק הסתדרותית: א) להשתדל למצא אנשי-אמנה בכל עיר ועיר; ב) ליסוד קבוצות-מזרחיות בכל עיר שאפשר; ג) למכר שקלי-המזרחי; ד) לעשות החכנות לאספה-ארצית, אשר בה ישתתפו אנשי-האמנה ובאי-כח כל הקבוצות; לאספה הזאת יסוד הועד-לפי-שעה את משרתה, והיא תבחר הנהגה-תמידית, ותתווה את הדרך תלך בה ואת המעשה אשר עליה לעשות הלאה.

ובכן אנחנו פונים בזה אל כל אלה אשר לב רגש להם, אל כל אלה הרואים ומצטערים בחורבן האומה והיהדות, אל כל אלה המבינים את הירידה הגשמית והרוחנית שלנו, אל כל החסידים ובעלי-הבתים החרדים, אשר לב ער להם, להתניב במערכה ולתת לנו את ידם, הננו מבקשים בזה את כל אלה, אשר עמדו כברית עם המנוח מר פדנהכט, שיודיעו לנו את כתבותיהם לעריהם, למען נבא אתם בדברים, וכן מבקשים אנו את אלה המסכימים לדעתנו והרוצים לקחת חלק בעבודה הזאת, להודיענו את רצונם ואת כתבתם, למען נתקרב אליהם, ונחלק את העבודה בינינו.

אחים, לעבודה! בשם דעם העם ובשם היהדות! לפנות בכל עניני ה"מזרחי" בגליציא אל הועד-לפי-שעה ע"פ הכתבת:

MOSES HOCHMANN, STANISŁAWÓW

בשם הועד-לפי-שעה:

ראובן פאהן.

משח הוכמן.

פדרציה ציונית "מזרחי" — לשכת המרכז.

הננו מודיעים בזה, כי נפתחה בפראנקפורט על נהר מאין הלשכה המרכזית של הסתדרותנו כלה כפי ההלמת האספה הכללית, שהיתה במשך ימי הקונגרס התשיעי בהאמבורג, הרוצים לכתוב אל ראשי ההסתדרות בעניני המזרחי יואילו נא מעתה והלאה לפנות אל הלשכה הלז ע"פ הכתובת הזאת:

Zionistische Föderation „MISRACHI“ —
Centralbureau Frankfurt a. M. Battonstrasse 4.

נבקש מאת כל האגרות המזרחיות הקיטיות מכבר וגם מאלה הנוסדות עתה מחדש, להודיענו מיד את כתובותיהן,

ראש הפדרציה.

ד"ר פייכטוואנגער.

פיליטון קטן.

רב או דקטור ?

ילד פקח אחד נשאל: מה אתה רוצה להיות, רב או דקטור ? הילד ענה: רב, כי על הדקטור תאמר "אמי תמיד: אל נא יצטרכו לו!" כל השומעים שחקו ותמחו על תבונת הילד הפקח. אבל ילד, גם הפקח שבילדים הוא שומח. הוא אינו יודע להבחין בין הפין אמו ובין המצב כמו שהוא. על הדקטור רק יחפצו האנשים, שלא יצטרכו לו, אבל לא יוכלו למנוע את הצטרכותם לו ועל הרב הכל רוצים שיצטרכו לו, אבל בעוה"ד מי זה צריך לו ? לנו חזו כיצד נוהגים. במות הרופא בעיר קטנה אין היהודים קורעים עליו את ספרותיהם, אין מקוננים, אין מספידים, אין מריעים בעתוננים היהודיים; אבל לא יעברו שני שבועות ואנשי העירה מתאמצים להביא דקטור חדש, ובמות הרב תתאבל כל העירה, הכל שופכים דמעות, הכל קרוביו, הכל נדים לו, הכל נאנחים ומספרים בשבחיו ועתוני היהודים מדפיסים נקרולוגים ומכל עיר ועירה ישלח להם הכתבנים בשורות, כי גם אצלם הספידו; אבל הישתדלו להביא רב חדש ? זה לא! אין מרגיש שום צורך בו, ובכל עיר ועיר בגליציה, שנפטר הרב אב"ד שם, ישאר כסאו פנוי לאורך ימים, אין ספק שכמה רבנים, הפקחים שבהם, היו רוצים בכל לבם להחליף את יחס העדה אליהם עם זה של הדקטור ובשמהה היו עושים חוזה עם העדה, שהם מוחלים על כבודם ועל מספדיהם ועל נקרולוגיהם ועל אנוחותיהם ועל דמעותיהם לאחר מיתה וכלבד שיתיחסו אליהם ככבוד ובמסום בחייהם, ישמעו בקולם, יתירו להם לתקן הקלקלות, לפרוץ גדרים, להגיד להם טוסרם ולעוץ עצותיהם, לגלות את האמת שבלבם לכל אדם, בלי בחד דבר ובלי פחד מפני שנאת חנם, ככל אשר יתנהג עמהם הדקטור הרופא, אבל הראונו אף עיר אחת, שזכה בה הרב לכבוד כזה, אשר בנוגע לדקטור, הוא מובן מאליו! ולא זו אף זו: אף לכבוד השוחט אין הרב זוכה, במשפט קוליקוב שופטים לפעמים את הרב אם יחטא השוחט, מעשה כזה קרה בסטריזוב, העירה שאומרים עליה, כי אע"פ שהיא קהלה עתיקה אין עוד קבר רב אב"ד בכית קבורתה, כי את כל רבניה גרשה בחייהם, שם קם עתה סכסוך בין השוחטים ובין הקצבים, שמועה יצאה, כי שוחט אחד דרש שחד מאת אחד הקצבים והבטיחהו, שלא יתחרט וכן היה, שהקצב לא התחרט... כשמוע הרב את הנבלה הזאת גזר כדן, שאין השוחט נאמן עוד על השחיטה ואסור לו לישחוט רק אם הוא הרב, יהיה עומד על גבו, השוחטים מצאו אינע נעלבים וחדלו לישחוט (מנהג ציונים אסור לקבל, אבל מנהג סוציאליים אין אסור). והם מצדם מוציאים דבה על הרב, שהוא צוה אותם להטריף בודון בהמות קצב פלוני, בעה"ב החליטו באספה, להביא בי"ד של רבנים מן החוץ, שיכריע בדבר, אך בטרם הובא בי"ד עשתה הנהגת הקהלה מעשה מדעת עצמה והעבירה את הרב והכשירה את השוחטים, מדוע ולמה ? מאין ידעה מי האשם ? אין לשאול, לשוחטים היא צריכה, כי גבירי סטריזוב הן לא יפגלו קיבותיהם במאכלי חלב, אבל ברב אין צורך, יש נכד בעיר ויש נכדים בכל מקום וכבר נפסקה ההלכה בקוליקוב, שאם יש שני רצענים ונגר אחד וזה האחד הרג את הנפש אין לתלות אותו, אלא אחד הרצענים, לפי שאין צורך בשנים, —

ועתה אם יאמר הנער הפקח, שהוא רוצה להיות רק רב ולא דקטור תלמדוהו בינה, שאם יהיה דוקא רב ישתדל ללמוד גם חכמה ונמוס, שלא יהיה נכנע לפני השפל שבשפלים ומצאו בני העיר צורך בו כמו ברופא ובשוחט ואז לא ידינוהו משפט קוליקוב.

המחטט.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. חברת "עבריה" פה כוננה בליל ב' ישי' נשף ספרותי נהדר מאד בהיכל הוטל קליין לפני קהל עם גדול מאד וכלם מחזיקים טובה להכוננים בכל לבם והכיעו חפצם, שיערכו נשפים כאלה פעמים אחרות בשנה. ראש החברה, מנהל ביה"ח העברי פה מר משה ראת, פתח ארת סדר הפרוגרמה בדברים חמים עברים, הילדה דרימר דקלמה שירים עברים כבשרון רב. סנגנים מימחים נגנו מנגינות באופן מפליא. הנער לזר בן ז' שנים מביה"ח העברי דקלם שירים עברים בשכל טוב כמשורר מוסחה. הרב ד"ר תון דבר ע"ד התפתחות הספרות העברית החדשה ולסיום הנשף דקלמה העלמה לנדא שירים עברים ברב כשרון להפליא. נשפים כאלה מחבבים את היהדות בעיני הדור החדש ומראים את ערך החנוך המסודר ובוראים את הצורך ללמד את הנערות עברית ולא רק גויות.

קראקא. בישיבת מועצת הקהלה ביום א' ש"ז פתח היוכ"ד ד"ר טילעס את הישיבה בחזרת הנפטר הגדולה מ'נהג בירנבאום וצדקנותיה. ההזכרה נרשמה בפרטיכל.

היוכ"ד ספר את מעשה הכוגר היהודי לעסינג, המשתמש בארגון הקהלה הרפורמית אלג'י צייטונג ד' יודנטוסים (שמים שפת עורכו ד"ר קרפס נעשה ארגון לבגידה ולכחול היהדות), לנבל את היהדות ולעשותה ללעג ולקלס כאחד האנטישטיים הקנאים. באחד מסאמריו יש לו את קהלת קראקא למטרת גרופו ודבותיו הכוזבים. כן הוא מספר, שבחיותו בקראקא פגע בו איוה ק' פינקלשטיין והציע לפנוי, כי ימכור לו את בתו וקטנה בעד שקלים אחדים. והנה הנהגת הקהלה הפשה במטרדיקל ובכרטימות העיר והפוליציה ולא נמצא איש כזה בעיר. גם ספר שם, כי בליל שבת נמכרו בביה"ב נעלים ומגפיים בגלוי וכי דאה בקראקא התנונה יהודית בערב שבת, ופה יודע גם ילד, שזה מאות בשנים אין עושים התנונה בקראקא לא ביום ד' ולא בעיש, כל עתוני היהודים באשכנז התמרמרו על הפושע היהודי ועל עורך האצדוי הרומה לו, המפרסמים דברים, שעד כה רק בעתוני צורינו מצאו מקום, למאס את היהדות ואת העם היהודי על היהודים עצמם ולהטותם לפנות להם ערף. הפרנס מר ג' לנגרוק הציע, שהנהגת הקהלה יומין את מהרפה היהודי לעסינג ואת העורך פרופסור גייגר לכ"ד של ענשים בבדלין. הדבר נמסר אל הועד הממונה על הדת.

בלנדון תחיה ביום 4 אפריל יעירה בדבר הגנה על הנערות מפני סוהרי הנפשות, שישתתפו בה אנשי שם מכל ארצות תבל והווסנו לה גם ראשי הקהלות היהודיות הגדולות, המועצה החליטה, כי הנשיא ד"ר טילעס יסע שמה.

ד"ר פישלוביץ בתור ראש הועד הממונה על החנוך הגיד, כי מועצת החנוך הראשית בלובו דחתה את בקשת הקהלה, לערוך תפלה ודרשה לסטודנטים יהודים בביה"ב בכל שבת, היא נותנה רק רשות, שכל מורה"ד ידרוש לפני תלמידיו שעה אחת בשבוע. ההלש לערער על הכהונה הזאת לפני המניסטריום, בי רשעה הוא מצד מועצת החנוך לאסור על בני יהודים לבקר את ביה"ב בשבת, מה שמוטר בערים אחרות אין לאסור בקראקא. ועצת מועצת החנוך הבל הוא, כי לא כל מורה"ד יכול לדרוש לפני התלמידים.

הפרנס מר פינחס לנדא הוציא על-אדות קמה הפסת. בשנה שעברה השתכרה הקהלה בקמה 3000 כתרם והוציאה על כלכלת עניים חנם ואנשי הצבא והולים בביה"ב 1600 כתר. הפרנס מר הי"מן דרש, שלא תשתכר הקהלה בשנה הזאת מאומה בקמה הפסה ותוול את הסהיר, להקל גם על בינונים את הוצאות ההג. סר פ' לנדא ענהו, כי אי אפשר לעשות זאת מראש, כי רק במקרים השתכרה הקהלה, כי קהלות אחרות קנו מידה קמה של פסה ואם ישכר מקמה הפסה לאחר הנהג יהיה הפסד גדול.

בעה"ב מביה"ב של פופר הגישו בקשה אל המועצה, לתת להם רשות לבחור ששה גבאים חדשים, אף שלפי התקנות אין לבחור עתה רק שלשה, כי הגבאים אינם באים כלל אל ביה"ב אפילו בשבת ומתשולים בעבודת הקדש. ואין מנין בביה"ב אף בשבת. (זהו פרי ההתגודדות המזיקה. בכל שבוע נוסד פה מנין חדש ובכל שנה נכנה בית-תפלה חדש ובתי-הכנסת הגדולים, הופים והחשובים ישארו שופמים ונעלבים מאין בא שמה. צריכים לעשות פעם קץ לשנאת ביה"ב המעריכה.) הנשיא הוזמן את הגבאים והעיר למוסר אננם, ולא הרשה לשנות סדר התקנות.

סבבורג הישנה. השנאה לישראל, שלבשה כשנים האחרונות צורה של התחרות נוראה בשדה הכלכלה לשבר ליהודים כל משען להם, הדרה לאט לאט גם לעירנו וסניכותיה. עירנו היתה מעולם עיר רבת המסכה, תנונית ותגריה, שהיו כמעט כלי יהודים, ראו ברכה מרובה בעסקיהם. בימי השוק

התח העיר הוסיפה ושוקקת מאלפי אכרים, שנהרו אליה מכל הכפרים מסביב עם יגלותיהם הטענות מזמרת שדותיהם ופרי בהמתם, ומתימים האלה לכדם השתכרו רבים די פרנסתם לכל השבוע. מספר העניים היה מעט לפי הערך. והנה סוללה לה האנטישמים דרך גם היה הזאת ולהכפרים סביבותיה. בעיר התלו גם הנוצרים לשלה ידם בעסקי היהודים, ובכפרים נוסדו אגודות מסהר, עד שכל אכר מוצא צרכיו בכפר מושבו, ואינו צריך לכת רגליו לבא העירה, ופרנסת היהודים נלקחה. אכר כפרי הוא הזון בלתי נפרץ בעיר, ועירוני מוקר רגליו מהנות יהודי, כי הוא מבכר עליו את הנויות הנוצרים, שכל עקר התיסדותם היה רק להפקיע פרנסת היהודים מידיהם, והכנסת האחרונים שלסה. בעלי בתים השוויבואמידים, שתפשו מקום נכבד בקהלתנו, הולכים ומתרוששים, בכל העיר שוררת עניות נוראה באופן שאין לתאר, אנשים נכבדים מוכרחים ללבוש כלי גולה ולנדוד לאמריקה, להשתכר פת לחם. והצוודרים לא יאמרו די להכרות קינם על הנויות היהודים לבד, הם מרחיקים ללכת, לשבר מטה להם גם בפעל ידם, המשטרה מהתחלכת עמהם בהמת קרן, תבקש עליהם עלילות, ותענשם ענשים כבדים מנשוא, ואין קץ להעמל ותתלאה, שהם סובלים מתגרת ידה. גם על אכל פינו ממש ידה נטויה, להכריתו ממנו. זה כשבועות אהדים גזרה על שחיית העופות, מפני תואנות שונות, שהיא מבקשת, וחולים ופתם אנשים, שבשר אחר קשה להם, יושבים בתענית או מסתכנים באכול בשר פשוט. כן נתכה עלינו האנטישמות. ובכל זאת דממה ושקט בקהלתנו, אין מתעורר לנקוף אף באצבעו הקטנה להטיב את המצב וכה צפויה כמעט כל הקהלה ללדול והרוב באין מציל. אב"י.

קולומביה. מקרה מעצב קרה בעירנו. בעש"ק פ' תשא שבק היים הגביר הנדיב מ"ה צבי ראמלער בן ע"א שנה. העיר מתאבלת עליו, כי איש המודות היה. לא הלך בגדולות ולא רדף אחרי הכבוד. את בנותיו השיא לאנשים מלומדים והולכים בדרך היהדות. הוא תמך בקביעות בבית התימן. בכל שנה נדב לו סכומים תגונים, ושעה אחת לפני מותו הקדיש בצוואתו את בית דירתו, השיה לערך שמונים אלף כתר, למוסדי צדקה שונים, ישלם ה' פעולות המנוה ותנצ"ה. כל אנשי עירנו התאספו להלך לו הכבוד האחרון והרב ר' אנטשל הספידוהו בחלכה בביה"ב של ר' איציקל, והמגיד דפה קרא עליו מספר בחצר ביה"ב. יתם ה' אנשי ביתו וכל המתאבלים עליו ובתוכם גם את י"ב.

פאדוואלאטיסקא. יקר בעיני היהודי זאת בשער בת רבים, אולי אבא בזה ילדו ותרופה להולכי דרך הגולים מרוסיה, שישיתו לבם לזאת. זה כשני שבועות בא הנה עלם יהודי הרוסיא בן כ"ג שנה ברצותו לכסוף לאמריקה. למצוא מרגוע לנפשו מהנסיעה, שעלתה לו בדוב עמל ותלאה, הלך אל שארו ומדעו פה, למצוא מנוחה ימים אחדים. אך פת אהת, עזרנו דורך על מפתן הבית, עזרו שואל לשלום ואומר: הלא אנשים אהים אכנהו והדלת נפתחה שנית וגינדרם בא הביתה. אחרי הליפת דברים אהדים הסגירו אל בית-המשפט ונאספו אל משמר. אחרי בלות ארבעה עשר יום, שישב בבית האסירים, אף כי חם הוא מפשע, הרין משפטו להסגיר לארץ רוסיה. מכרו השבו, שהגינדרם ילוהו עד שפת הכהל להספידו גבין בול אוסטריא ובין גבול רוסיה ובזאת ימלא הובתו ואז יהיה לאל ידו להמלט שנית מארץ מולדת אשר שנאה נפשו. אולם גם בפעם הזאת פגע רע היה בעוכריו, האסון היה כרוך בעקבותיו. הגינדרם, שקבל את הפקודה, היה אויב וצודר יהודים והרע לעשות מה שהחוק לא דרש מפניו. כאשר דרכה כה הגל הגולה על גדות הכהל והובת הגינדרם היתה ללכת לדרכו, כמו שהדבר נוהג בפעם בפעם, אך הצר והאויב הזה לא זו מסקומו, התענג לשמוע נאקת האמלל, השתעשע לראות עניים קשים וכאבילי, ערו להביט דמעות האובד, שגלו כמו ממעין ומתנו קולין בנפלי על פני הסים, אשר תחת רגלי האב"ד. ככה הלפו רגליים אהדים ובראיתו: שהלע עזרו עומד על מצבו החזק בו והשליכותו במצולות הסים ונבנת רוח קרא בקול גדול אל הגינדרים הרוסים, אשר בעבר הנהג, להקריב להם קרבנו... — לך בחור, אל תתעצב, אל תתאבל על זאת, לבש בגדי צבא וחזק ואמן, היה בן-היל, שמוד משמרתך והיה עבד נאמן, אולי יש תקוה. הלל שווארין.

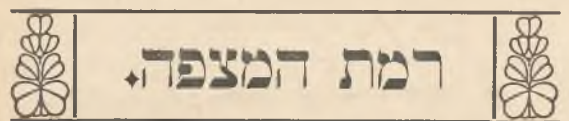
מקרב ומרחוק.

ענינים מדיניים. מפלגות האשכנזים החפשים בפרלמנט האוסטרי התאחדו למפלגה גדולה אחת של ע"ב איש, לעמוד נגד האוניון הסלבי ונגד הממשלה, שהחלה לעשות רצונה בהסירה את המניסטר לאשכנזים ד"ר שריינר מכנו. בעוד שבועות אחדים תמנה הממשלה מניסטר חדש לאשכנזים ומניסטר חדש למשכים. להרגיע את המפלגות. הפרלמנט שב לעבודתו ופעלו הראשון היה לבחור עוד שני סגנים לנשיא הבית, איטלי ורותני. הבית יעסוק עתה בתקציב הממשלה ובחקי המסים החדשים. קצבת הלוקחים לצבא נגמרה בשלום והקומיסיות החלו עבודתן. — באונגרן נתמנה הגראף יוחנן זיטשי למניסטר על הדתות והחנוך. המפלגה החדשה מתרבה וגבורי הלישון מאנשי הפרוד נאלמו. — על גבול טורקיא ובולגריא קמה תגרה קטנה בין חיל טורקיא ובין חיל בולגריא. לידי מלחמה לא יבא. — ביון התפשרו המפלגות והסנימו להקחיל את

תקון חדת היהודית וכתב ספרים עברים "אור נגה" ו"נגה הצדק" שבהם הוא מכנה שחרת היהודית מעונה תקונים. אחיב מאס בכל הירדות והמיר דתו והיה לקתולי ונעשה במר ושמו הלך וגדול והיה חשוב גדול בעיני האפיפיור פיוס התשיעי. שנאה לישראל לא היתה לו אדרבה בהשפעתו הגדולה עשה טובות ליהודים. בשנת 1870 בקשו ההגמונים לפרסם כי הוכרז להם, שהיהודים שוחטים נוצרים לפסח, ובהשתדלותו חדלו מזה והסיר סכנה נוראה מעל כל היהודים. אחיו היה רב אדוק וכאשר היה אליעזר לקתולי נתג אחיו אכלות וישב "שבעה" ואליעזר בא לנחמו.

יהודית בחיים ונוצרית בקבר. "היינו" מספר מקרה מרעיש, המאיר אור על צער אחינו תחת הגזירות הקשורות. יהודי חרד אחד בא עם אשתו לגור בפטרבורג אחרי אשר השיגו בכסף תעודת מלאכה, כי לבעלי מלאכה מותר לשבת יום. אך מהרה בדקו השוטרים אחריו ומצאו שאינו מטפל במלאכתו וגרשוהו. מתוך יאושו מצא תחבולה, וזוהי עוד הפעם כסף והשיג לו ולאשתו תעודות-מסע על שם נוצרים, אע"פ שלא המירו דתם. יהודים כאלה ישנם הרבה בפטרבורג. מיד נפתחו להם כל השערים ודמו כי עתה לא יפריעו מנוחתם והנה חלתה האשה, והרופא אמר, שאין לה תקנה עד שיביאנה אל בית החולים הכללי ושם יעשה לה נתוח ותחיה. אך האשה מתה שם וע"פ תעודת המסע קברוה נוצרים בני"ח הנוצרי והעמידו צלב על קברה ובעלה הוא מן הצועקים ואינם נענים.

המתניח, אברך אחד פתק שפתים ושנוא בעיניו זה לכל מכוריו פתק שוב שפתיו והתפאר: "אני... הנני כל בו, בין לומדים אני למדן, בין סוהרים אני סוהר, בין הונים אני הון, בין סופרים אני סופר...". זבין כלבים? הפסיקהו אחד בשאלה, להקניטו, בין כלבים—ענה המתחרם—הנני בפעם הראשונה.

Die hermeneutische Induktion

in der talmudischen Literatur, von Rektor Prof. Dr. Adolf Schwarz.

מדת ה"בנין" א"כ מבוארת ומפורשת על פי תורת ההגיון והתפתחותה בספרות התלמוד. המחבר היקר והמפורסם אומר בהקדמתו לספרו "קל וחמר": יש אשר אנשים נלחמים איש באחיו או אפילו בתות שלמות אשה ברעותה מלחמה עזה וקשה ובכל זאת בתם המלחמה לא ישמע משום צד קול צוחה או קול נאקת הלל, מפני שהמלחמה היא מלחמת מצוה, מלחמה לכבוד האמת, והבתות מנצחות זו את זו — בהלכה, במקום שהאמת מנצחת ויוצאת ידה על העליונה, כל המודים בה וכל הקוראים למלחמה בשמה לוקחים כל אחד חלק בתרועתה וחלילה לאיש להביע צערו על נצחונה זה... יודעים הם, שהתורה אינה נקנית במחשבה בעלמא, כ"א במלחמה, זו היא מלחמתה של תורה, הדברים האלה פשוטים ואמתים- ויודעים הם, שמות פלוסופיות המתנגדות זו לזו, שמות היסטוריות ודתיות המכחישות זו את זו, מראות לנו את מלחמות הדעות, אשר רמוזו להן דברי המחבר, רק אי אפשר להבחישי, שמעטים מאד החכמים המודים להאמת ומרכינים ראשם בענות רוח מפני מנצחיהם. אמנם אין אנו שומעים קול נאקת חללים, הצועקים מכאב לב: נצחתנו! נצחתנו! אבל לא מפני ששמים מנצחון חכריהם, כ"א מפני שאינם מודים מנצחונם ומשתמשים בכל מצקדאות של שקר, לעורר את המחשבה שלא נבנעו כלל, ולא עוד אלא שמנבלים את שמות מתנגדיהם בנדופים ובכזבים ואתם גם את שם האמת. יאמרו מה שיאמרו מכרינו החדשים על חכמי הפלפול, אשר בלוימי חייהם, לעשות סלסולים לתורה ולהראות את בקיאותם והריופתם לעיני חבריהם ולעיני העם, הנה זו היא מחלת המין, רפיון רוח הנכר גם במעשיהם וכתהלכותיהם של כל גדולי האומות ואם גבורי הפלפול כלו כשרונותיהם הגדולים במעשי שעשועים, מה בכך, הנה יש חכמים אפיקורסים, שאינם מאמינים בכמה שמות פלוסופיות ומדעיות ואומרים, שגם הן אינן רק אבוד זמן בלבד, אבל אי אפשר

חברה בשם "חוכבי שפת עבר", להרבות ידיעת לשוננו וספרותה ע"י הקראות ונאומים, מאות בחורים יתקבצו לשמוע דברים עברים ולבנות בית נאמן ללשוננו באונגרו. — בחברת "ארץ ישראל" בט שרנו ביין נבחר ועד חדש, ליוני ד"ר קינסברונה, למשנים מר יוסף ארנשטיין ומר ליבל טובש, למזכירים ד"ר יוסף ווגנר ומר שמואל גרינברג, לגובר מר אונגרמיניץ, למשגיח מר פוגל, ממנה על העתונים מר קלמן מאדק, למבחין מר אברהם מייזלמן; לחברי הו"פ ד"ר מאיר עבנר, מבל אדרשטיין, ד"ר ק. קינסברונה, ד"ר מ. שפירא, ל. טרמר, ב. פלוהר, הרוקח הארמ, יצחק שרף וצבי טובש.

תורה מה תהא עליה. מר ג. סופר בקרואצ'א מעירנו ע"ד הישיבות באונגרו דברים נכונים: רגילים היו יהודי אונגרו החרדים להתפאר בישיבותיהם. מנבול גליצ'א עד קרואצ'א לא היה מחוץ אחד פנוי מהרבעת תורה כרבים. כל רב חשב לו להוכיח ליסוד ישיבה ובע"ה"ב תמכו בידו, נדכו ספרים, האכילו את הכחורים העניים והלבישום והחזיקום בבני ביתם. ולפי שהפין כל אחד להעמיד תלמידים הרבה משכו אליהם תלמידים גם מחוץ לארץ, ובאמת יצאה תורה מן הישיבות האלה, התלמידים האלה היו תפארת עמנו. עתה לא רק שנתמעטו התלמידים האונגרים, אלא גם בני גליצ'א אין מקבלים ואף אלה שכבר למדו שם ואפילו בני עשירים מחזירים לארצם והישיבות אינן יכולות להתקיים. מישיבת פרסבורג שולחים הגבאים בחורים לחו"ל, לקבץ כסף בשביל החוקת ישיבה, לבל תהרס מאין אמצעים, תלמידי חו"ל אמנם פסולים, פן יטמאו את הרוח המדיארי המהור, אבל נדבות חו"ל כשרות.

י"וד. משמשאקובא אשר על גבול פרוס'א ורוס'א מודיעים אורתנו, כי שם יקרו מקרי יסוד ורצח לרוב ואין שמירה מעולה מצד המשטרה. בשבוע שעבר התנפלו שוודים על בנות מר זלינגר כלילה בלכתן מן הפרופינצ'א ובסוף הפדיון כמאה כתר בידן וסתמו פיותיהן וגולו את הכסף. עקבותיהם לא נודעו.

כום של קידוש, נכתי-הכנסת, שמתפללים בהם כמנהג אשכנז, נהגים ע"פ דין להשקות את הילדים יין מכוס של כרבה אחרי הקידוש בערבי שבתות ויו"ט. כל אב, המביא ילד אל ביה"כ, הוחק את עצמה לזכות גם את חביבו במצוה הזאת ואינו יודע, כי סכנה בדבר, מלבד המיאום שבו, שכמה ילדים ישנו זא"ז מכוס אחת. בזמן האחרון התפתחה תורת ההיגיוניה למדרגה שלא פללו והצילה כבר כמה מיליוני נפשות אדם מרדת ישות בדמי ימיהם וכני אדם פרים ורבים ערטה פי עשר מאשר לפנים, כי המת אינו שולט עתה באנשים צעירים כמו לפנים. ולהיגיוניה הזאת הוכרה, כי ילדים, שדבק בהם מחלה, אף בעודם דולכים בחוץ ובן כאשר כבר קמו מחלים יכולים להעביר מהלתם לילדים אחרים הנוגעים ברוקם או שואפים הכד פיהם. כלל בידנו חמורה סכנתא מאיסורא ואפילו אם היתה מצוה מן התורה שישתו כל הילדים מכוס של כרבה, היו צריכים עתה למחות בידים בידענו, כי הסכנה גדולה ועצומה לילדים הנקיים ורשת פרושה להם בזה, לקלוט אל תוכם מי יודע איזו מחלה. אבל אין זה מצוה כלל, לצאת ידי דברכה די שישתה ילד אחת, אבל הנותר משתיתו אין לצקת אל הבקבוק, כדאית הסכנה הגדולה לשפוך את מעט היין ולשפוף את הכוס אחרי השתיה. ההזהרה הזאת לא מפני איזה רופא חפשי בדעות יצאה, כ"א מפני רופא ירא שמים חרד על מצוה פרסמה בארגן החרדים "אזראעליש". ידעו נא גם אחינו במזרח ויזהרו.

המג'שבר באנגליא, המניסטרוים הלברלי באנגליא הוא בסכנה, כי אין לו רוב בפרלמנט החדש. יותר מכל יתעצבו היהודים על המניסטרוים הזה, כי מלבד שיהודי הוא מניסטר לבתי הדואר ולטלגרף (הבררט סאטויל) ויהודי אחר הוא עוזרו, גם כל המניסטרוים הוא לברלי גמור ומתנגד לגזירות על הגולים.

"יהודי קדוש עליך". כחצר האפיפיור ידונו עתה על היהודי המומר אליעזר ליברמאן, לעשותו ל"קדוש" (בעין חצי אלוק), שאפשר להתפלל אליו כמו לכל קדושי הקתולים. הוא היה בן הר"ג ר' וואלף ליברמאן אביד בהאונגנאו בעלזא, בימי נעוריו השתתף בתנועת

העם לתבלית שנוי החקים היסודיים ובאשר יסכים גם הפרלמנט יבטל קשר הצבא ויחזיר את שלטון הארץ לידי הפרלמנט והמלך. באופן הזה ישאר המלך על כסאו — ממשלת חינא העבירה את הכתן הגדול בטיבט (דאלאי לאמא, שהוא גם אליל, שנשמת בודהא מתגלגלה בו, וגם מלך), יען נטה לאדנות אנגליא. הכתן הגדול נסע לפעיקין, להצטרך לפני ממשלת חינא.

שונות השביתה בפילדלפיה נהפכה למרידה. מלבד פועלי מסלות הרחובות שובתים גם מאת אלף פועלים אחרים, הנלחמים עם הפוליציא והצבא, נפלו גם חללים ונפצעים בתים נהרסו כדינמיט, כל מרכבות המרמוואי נשברו והישובתים הולכים ורבים. יש יראים, שתפשט המרידה הזאת נגד בעלי ההון בכל הארץ ותגיע גם לאירפה. — ועד המדינה הגליצ'א ההליט ע"פ הצעת הציר הקראקאי ד"ר לנדא, שבנק המדינה יעזור את החברות הבנות בתים בערים הגדולות, להחיל את מחיר הדירות וגם לדרוש מהממשלה לבנות בתים לפקידים ולקבוע סכום גדול לעזור חברות באלה בגליצ'א. — בזלוטשוב בגליצ'א נשפט עתה משפט המזיף שטרי כסף היהודי ריווטשין ושותפיו, ג"ב יהודים מגולי רוס'א. — במרנופול התחיל משפט שלשים סוהרים יהודים בהוס'אטיין, שקראו שמטה בזון ועשו קנוניא עם המעריבים וקוני הסחורות וכשעת המכירה קנו סוהרים בהורה בזול. — בקוסטאניצ'א בכוסניא מתה אשה סרבית בת קמ"ז שנה, עד יום מותה עבדה עבודות הבית. — בניו-יורק מתה אשה אשכנזית בת ק"יג שנה, עד יום מותה היתה כריאה בכל אבריה וחושית. — באירפה מתחילים לשוב לעבודת אלילים. בעיר לוגאנא בשווייץ נבנה עתה כמה לרת בודהא, שדבקו בה אשכנזים. — במחלת ד"ר לואיגה, שכבר היה במצב גסיסה, נעשה שנוי לטובה אך אין תקוה כי יחיה יחיה.

שטריימלך ביוקר, סוהרי העורות היקרים ברוס'א החלישו באספתם, להמעיט בציד החיות, לבל יתמו כלן לגוע, את הסובל לא יצודו שתי שנים, כי כבר הם מעט מאד. לפי זה ברי הוא, שמחיר ונבות הסובל יעלה עוד הרבה יותר מאשר הוא כבר. ראוי ליהודי גליצ'א לשים כבר לב לדרכם הנשחתה הזאת. עד מתי יוציאו מעט הונם הדל לרוס'א, להביא לביתם כעדו דבר שאינו יסוה כלום, מצוה היום לפרסם את האמת ויאמרו הקנאים מה שיאמרו: המנהג לשאת בשבת דוקא שטריימל של סובל על הקרקך הוא מנהג של שטות, המכלה ממונם של ישראל. לפני מאתים שנה עוד לא היה השטריימל על ראשי היהודים כ"א — על ראשי אצילי הפולנים והרוסים, היח מנהג שחצני הגוים, כמנבעת פאנאמא בזמן הזה. בכל הארצות האחרות גם היום אין היהודים החרדים שמים שטריימל על ראשם ויקרשו ש"ק באשר צוה הש"י בלי שטריימל. תאמרו מנהג ישראל תורה הוא? אמת הדבר, אשרי הנאמן למנהגי ישראל. אבל מי זה גזר, שהשטריימל מוכרח להיות דוקא מזנבות הסובל, אף אם מחיר האחד ר"ק שקל כסף? מאין יקח היהודי הבינוני, שכל הונו אינו אף ת"ק כתר, לקנות לחתנו עטרת מלבים? שאלו בעמים ובמדינות, חקרו ודרשו, אם הנסיבים והמיליונרים יבזבו על כובע אחד בהיהודי הגליצ'א, המתפרנס בדחק וכצער כל כך נורא ואיום, ובן הדבר גם כפאה הנכרית של נשינו, היודע כבר, שאסור לבת ישראל לגדל שער ראשה, ישים על ראשי אשתו ובתו פס של אטלס, כמו שעשו אמותינו בדור הקודם, אבל חלילה לעיני ישראל להוציא שמונים כתר על פאה נכרית, שזה לפני עשרים שנה תעבוה ושקצוה כל היהודים החרדים! והצדק אתם, כי מלבד הפריצות גם סכנה בדבר, פי כבר דבקו שחין וצרעת כראשי הנשים מן הפאה הנכרית, שנגזזה מראשי פגרים מתים או ממכות שחין. עגיני חברות, ממילעשוין בכוכבינה מודיעים אותנו, כי נוסדה שם אגודת מזרחי ונבחר ועד בן תשעה אנשים, במשך זמן קצר נערכו נשפים ספרותיים ע"י דברנים וחכמים ובכל שעת הכשר מקבצים לקרן הלאומית, גם התנדבה הח' להשתתף בנטיעת גן יהושע. — מפרסבורג מודיעים אורתנו כי נוסדה

מהר"א (בעל תרומת הרשן) ומחבר "לקט יושר" לא זכה להכבוד בשם הזה גם בהיותו כבר בן ארבעים שנה (4).

בשנת ש"ג י' מבת מתה עליו אשתו הקצינה והנגידה מרת מלכה, וזוהי הכתובת ישעל גבי אבן קבורתה :

סוף יבא.

(4) דאה סאמרי ר' ישראל זק בהמצפה שנה א'.

אונזערע פאמיליען עמפעהלען וויר דיא קאלינער ציבאריע גוים בעסטע.

סנדר מייזעלס באשי ברנר
מאורשים בח' אדר תר"ע
וויטקוב הדרשה ריישא

הנני סברך את מר מאיר ליכט בלובאש במז"ט לארוסו. מרדכי שטיינליץ — דומברובא.

ספעסקי לבני הנני סברך במז"ט את רעי מר מאיר ליכט לארוסו. יצחק גרוס — שטשויצין.

ספעסקי לבי אביע במז"ט לגיסי מר מאיר ליכט לארוסו. יחזקאל גרין — ווישיניץ.

ברגשי גיל והדות הנני סברך במז"ט את אחי מר מאיר לארוסו. אביש ליכט — טרנוב.

הנני סברך סקרב ולב עמוק את גיסי מר מאיר במז"ט לארוסו. מיט להודיו הנכבדים.

הריני מגיש במז"ט לרעי מר יצחק מאיר וואלאסקי ליום כלולתו עם מ' הנה פייגא קרוב מיט להודיו.

מנדל שאמינער — פעלשטיין.

במז"ט אברך את ידידי מר יעקב הויזנער מלובין הגדולה להתנותו עם מ' יוסף עהרענבערג בקוסטנא. מיט להודיו.

משה פרנקל הצעיר — גרוזק יאגיל.

הריני סברך את מכירי מר דוד פיש ופייגא ליפשיץ ליום באם בברית האידויסין. צבי ראנד — טרנבה-ויזניא.

אנו מברכים במז"ט את מר יוסף קוסטמן בסטרי להתנותו עם מ' רבקה שיינפלד בבודיסלב.

יצחק פרידלנדר, זאב פיקהאלץ.

הריני מגיש במז"ט ספניסיות לבי לרעי הנכבד מר סנדר מייזעלס לארוסו.

יהודה אריה איגעל — וויטקוב — החדשה.

בחה רבה אנו מברכים את סורנו הנכבד מר דוד רוזנברג במז"ט לארוסו עם מ' צי שטיינברג בטרנוב. מיט להודותיו.

יוסף ואהיו ינאי פרידמן — ברלין.

במז"ט סקרב לבי להברי וידידי מר דוד רוזנברג לארוסו עם מ' צטיל שטיינברג. יוסף בועז שווייט — טרנוב.

מקרב לבנו הננו מברכים את ידידנו מר היים אייזיק פויערשטיין לארוסו עם מ' גוטל פויערשטיין ספקאלא.

נתום דוד ריזל, אליעזר שאצברג — זאלשטייקי.

ברגשי גיל ושפחה הנני סברך באז"ט את הורי היקרים לארוסו בתם אחותי מ' בלחה עם מר פייבל פטליק ביאסלא.

סנדר האבער.

ברוב אשר ועשר הנני סברך את שייב מר שרגא פייבל פאלק ביאסלא לארוסו. מיט להודיו.

יצחק סלפטר — זאכנא.

הנני סברך במז"ט את בת גיסי מ' ח' רייכסאן בפודגורזע לארוסו עם מר אברהם עהרענרייך בדוקלא.

משה לענקוביטש — קראקא.

ברגשי גיל ושפחה הנני סברך במז"ט את דודתי מ' שפרנה לארוסו עם מ' אליהו שטנר בקוטי. מיט לאביה אבי זקני.

משה ליב קוגלער.

בלב שמה הנני מגיש ברכתי להנדיב הגי מיה ישראל פארשירם בטרנוב לכלולת בתו עם בן הנדיב הגי מיה יחזקאל פלאהר.

אריה ליבוש הלפגוט — דומברובא.

מעמקי לבני אביע במז"ט למר שרגא פלק לארוסו עם מ' בלחה חבר וגם להודיו.

פינחס איינציגער.

את חברינו האהובים מר יעקב רנדל ומר פייבל פלק הרינו מברכים במז"ט לארוסו.

יעקב ויוסף גולדשטיין — יסלא.

מקרב לבני אביע במז"ט לך ידידי הנכבד מר דוד רוזנברג לארוסו. קלמן זילבר — אוליאנוב.

ברגשי גיל וחדוה נברך את רענו מר מאיר ליכט לארוסו. הירש אמקרויש, שלמה פלוים.

והרומיות שמביא הרב המחבר שלנו בספריו, או צורות זרות מספרי ההגיון, אינן מובנות להם כלל. הן שני הספרים הראשונים נתרגמו לשפת עבר ("הגזרה השוה" נדפס בשנה תרנ"ה והקל וחמר" בשנת תרס"ה, שניהם בקראקא.) אבל גם לשון עבר מדעית עם הניבים החדשים, שנוצרו ע"י המתרגמים ושרוחם הוא לועזי, מוזרה היא למעמם ולא תקנה את לבם. הן ברור בעיני, שהתרגום העברי ישמור את הספרים האלה משכחה, ויהיו לדורות הבאים אחרינו והם ידעו להוקיר את גדל ערכם, אך לפי שעה אין להם מקום פנוי על שלחנותיהם של רבנינו האדוקים בעלי התריסין. השטה והסגנון סוגרים את הדרך בפניהם.

ורבנינו חכמי המערב! כבר נגעתי בענין זה במאמרי על "הגזרה השוה" (ראה "המגיד" תרנ"ז גליונות ל"א—ל"ח). רבם באו לידי הסכמה, שהתלמוד כבר חדל להיות מקור חי העם, רעותיהם של גייגר והאלדהיים הולכות ומתגברות שם, בפרט שחכמים אנשי שם, חכמי אומות העולם היום, כשירערו, ולהוזן ובינציניגה, היודעים להשפיל את כבוד הפרושים בעיני קוראיהם, גם הם עוזרים על ידיהם, וחכמי ישראל שאינם נגררים אחרי שונאי התלמוד ומקדשים כשרונותיהם הגדולים לפרשו ולבארו, הם אינם מתעסקים בהלכה, שסוף כל סוף היא החלק היותר נכבד בספרות התלמודית, גם בנוגע לתולדות העם בימים ההם, ובפרט לתולדות רוח ישראל סבא.

(סוף יבא.)

יוהאניסבורג (דרום אפריקה) ר"ר י. ל. לנדא.

תולדות אנשי שם בקראקא.

מאת פ. ה. וועטשטיין.
(המשך.)

ר' אלעזר ור' איסרל לאורש.

בן ובת, רמי המעלה, היו לארי בחבורת הלומדים והנגידים ר' אלעזר (א) האלוף המרום הגאון ר' משה, המכונה ר' משה הייגלר, דודו ורבו של הרמ"א, שנדב כוס של כסף דכהכ"ג של האחרון (1) ומובא בסוף ההקדמה לספר "בן דוד" השגות על מהר"ם די לונזאנו, ויגוע לדעת הרב לעוונישטיין אבר"ק סעראצק, בשנת ש"ג; 2) (ב) הגבירה מרת מלכה, אשת השוע הנודע ראש העדה ר' ישראל ב"ר יוסף, הנקרא ע"ש חותנו ר' איסרל לאורש, אביו של הרמ"א, ר' איסרל לאורש אבי הרמ"א היה סוחר כביר, עשיר עצום, שעסקו הרבים פרצו למרחקים, הגיעו עד ארץ ליטא וזכויות נתן לו המלך בעניני מ"ט שונים בוויילנא ובל גבולי נסיכותיה. "ראינו" כתוב בפריבילגיום של המלך זיגמונד אויגוסט מיום 22/8 שנת 1551. — "לתת לשמעון דאקטאראוויץ ולישראל בר יוסף יהודי עירנו קראקא רשות לסחור בעיר ווילנא, לשכור הנויות ובתי מסכנות לסחורה, לקנות ולמבור הן ע"י עצמם הן ע"י באי-כחם באין מפריע מצד שופטי העיר ותושביה, אף רשות להם להנקובים הגיל לעסוק בעסק הלואה על משכנות בכל גבולי נסיכות ווילנא ולישים עליהם נשך כפי הנהוג בין היהודים וכפי המדובר, וגאולה נתנה למשכנות שנה אחת מיום הלואה ולא יותר, כמשפט הלואות היהודים וכפי המנהג בעירנו קראקא" (3). ר' איסרל לאורש, העסקן הגדול בפרקמטיא, היה גם עסקן צבורי גדול, גם עסקן אדיר בתורה נשיא בישראלי, פרנס הדור, "גאון" דבר יקר מאד בימיהם, עת תארים כאלה מרם עברו כל גבול וקצב ובר אורין, חשוב לא נקרא אפילו "חבר" אלא כקושי גדול ור' יוסף ב"ר משה ממינשט, תלמיד הפוסק המפורסם

(1) יזכור אלקים לטובה את נשמת היקר האלוף המרום מהור"ר משה בן מ' לאזר ז"ל בעבור שנדר כוס של כסף לבה"כ ומנדבת לבו בעד הזכרת נשמתו עולמית בזכות זה וכו' (פנקס קטן דביה"כ הרמ"א דף ב"ה ע"ב).

(2) ע"י ספרו דוד ודוד ודודו ע"י 88 מ"י רפ"א. הספר "בן דוד" (אמשטרדם, תפ"ט) מכיל השגות ע"ה"ם, עמך מ"י (פרוש האדרא זוסא) להסוקבל הגאון מהר"ם די לונזאנו ומחברו הוא הג"מ נפתלי ב"ר דוד מאמשטרדם וידעים ספנו רק סאה... אכ"י (הקדמת זרע בירך שלישי על ברכות) והוא משפחה הג"מ משה הייגלר, דודו ורבו של הרמ"א (סוף הקדמת בן דוד). הג"מ נפתלי, אהובו כנפשו של בעל זרע בירך שלישי, חבר מלבד הספר "בן דוד" אף פעמים כהבוד הזה בנגלה ובנסתר, ומרוב צניעותו והסידותו לא היה סגלה את הדושו אלא לבעל זרע בירך הגיל נעיש בתקדמה ובשם הגדולים ח"ב מ"י ע"ש).

(3) פין קריה נאמנה ע' 9—10.

להכחיש, שבעלי הפלפול הצמינו במדה אחת גדולה, המפיצה אור על תכונת רוחם וישרת נפשם, היינו, אהבת האמת. הם בכל גדלותם וגאותם בפני העם הרכינו ראשם בענוה יתרה בפני מנצחיהם והורו להם, גם הרבנים האלה אולי עוד אינם. הפלפול עודנו עומד על מקומו, אבל ענות האמת, ההתבטלות בפני ידעית התורה, לא בנקל תמצא גם ברוסיא ובגליציא.

ולא זו בלבד, אלא שרואים אנו, שגם בעל פלפול שנעשה משכיל, דורש רוי ההסמוריא וחוקר קדמוניות ישראל כמו בעל דורות הראשונים, מתכבד בקלונם של תלמידי חכמים ומשפיל כבודם בעיני קוראיו ושוכה, כי גם דעותיו רק השערות הנה וכי גם הוא עלול לשגיאות ולטעויות. ובאמת גם הוא טועה בדבר משנה וכמה וכמה מפלפוליו תלויים באויר, בקרת בזו איננה לפי רוח התלמוד ורוח חכמים אמתים אינה נוחה הימנה, כאשר פגע רבה בכבוד רב עמרם וקרא ליה תרדא (בי"מ כ'): פקע ארזא רבי רב. — לפני הו"ל הרב והתלמיד העוסקים בתורה בשער אחד ונעשים אויבים זה את זה, שיעקר תכלית הלמוד והחקירה להגיע עד אמתתה של תורה וכל הקודם והזוכה בה לו משפט הבכורה.

מחברנו עם כל ידיעותיו הרבות, אשר רכש לו באחלי יפת ואשר למד מפי חכמי המערב, הוא גאון תלמודי ומוקיר התלמוד לא רק מפני אמונתו בו, כי-אם מפני שיגע לחזור אל תוך מסתרי רוחו וחקי התפתחותו משך מאות שנים והובר לו, ע"פ עיון מדעי וידעה מקפת כל הספרות הרבנית הרחבה והעמוקה, שהספר הגדול הזה, השולט בכל עולם היהדות, נוסד לא על פלפול של הבל ולא על חקים מוצקים כסלעים, שאויר חדיש, אויר של חיים, אינו נכנס בהם, כי-אם על מדות ומשפטי הגיון, אשר גם הם הולכים מתפתחים בכל דור ודור לפי צרכי החיים ודרישות השכל והתעמקות המדעים. בהתלמוד, אומר המחבר בספרו זה אשר לפיניו (p. 3), אנו רואים תורת משה בהתפתחותה ההסמורית, ויען המדות הן כלי ההלכה, שמשתמשת בהן לצרכי ההשתלמות הזאת, גם הן על כרחן הולכות ומשתלמות לפי התכלית הנדרשת, כי התורה נתנה לכל הדורות הבאים ובכח התפתחותה צפון כח חייה הנצחיים, והמחבר היה באמת הראשון, אשר לא הסתפק בחקירות והישערות שטחיות, המרחפות על פני התלמוד ונוגעות ואינן נוגעות בעקרי התנאים ההלכתיים. הוא היה הראשון, אשר נוכח, שהמדות שהתורה נדרשת בהן לא היו ילדי רוחו של חכם אחד ופרי רצונו היחידי, אלא שחקי ההתפתחות נתקיימו גם בהן, ולהוכיח צדקת שמתו זאת כתב ופרסם הרב המחבר לעת עתה את שלשת הספרים הכבירים הנודעים לנו: הגזרה השוה, קל וחמר ובנין אב. זה השלישי הוא האחרון, אשר עד היום לא קראתי עוד על-אדותיו שום מאמר בקרת הגון, בעתונים הבאים לידי — בעוד ששיחות חולין ודברים, של הבאי ממלאים חללה של הספרות החדשה.

אמנם לא בספרות האיש, כי-אם בהמחבר עצמו. הוא אחד היחידים היוצאים מן הבלל, הרבנים שברוסיא ופולין (מלבד פרטים מעטים) הם לומדים תלמוד בבלי ופוסקים וספרי האחרונים כאשר נלכדו לפני מאות שנים, וכל ההבדל הוא שהם עוד מוסיפים להתרחק מן החיים ומתעמקים יותר בפלפול לישם ההדושים והפרסום בלבד, הם אינם נוקקים למדעים והמלה "התפתחות" זה לרוחם כל עיקר. ר' אפרים זלמן הלוי מלוצק, אחד מרבני ווילנא, היה בדור זה הראשון, לפי ידיעתי, אשר נסה להאיר הלכות נחוצות, אשר פתרוןן דרוש מאד מאד לצרכי חינו היום, בספרו "אור חדיש", על פי אמת פשוטה מדעית. היינו, אם מותר לנסוע בקרון בעיר ע"י זרם האלקטרי ביו"ט ואם מותר לדבר ביו"ט ע"י המילפון ועוד ישאלות כאלה, והנה גם הוא מאריך בפלפול ללא צורך, בפלפולים שאינם נוגעים בעיקר השאלה וכנראה כל תכליתם הוא להראות, שהמחבר הוא גדול בתורה וראוי הוא לסמוך עליו. אין להכחיש העובדא, שכמעט כל הרבנים ההם, שלא יצאו מימיהם מארבע האמות של בית המדרש, אם גם יכולים לקרא איזו דברים פשוטים של הול ביטפה היה, אינם יודעים את תורת ההגיון של אריסטו ומלות כמו אלה היוניות

בית הדפוס החדש
 בכח אלקטרי
 של משה לענקאוויטש
 בקראקא
 רחוב באזיע-ציאלא נומר 22
 מדפיס כל מיני מודעות, פלאקטים, ספרים,
 עתונים וכל צרכי סוחרים במחיר נמוך.

הוצאת "תושיה" ורשה.
 יצא ונשלח לחותמים נומר (ד-ו)
 של הכיכליות יקה הגדולה:
כל כתבי מ. ד. ברנדשטטר
 (ישנים גם חדשים, בשלשה חלקים)
 עם תמונת המחבר (שתספח לספר הבא)
 ועם תולדתו ע"י דר. מ. רביגוזון,
 מקודם יצאו:
 א) כל שירי ר' שמואל הנגיד, ס"א;
 ב-ג) כל כתבי דר. ש. רובין ס"ב;
 גאון יהודה וירושלים.

מחיר החתימה לשנה בחו"ל 13 רובל עם
 המשלוח, וכן לחצי ולרבע שנה בערך.
 החותמים מקבלים הנחה על הכיכליות יקה
 העברית (200 ספרים) בתשלומין לשעורין
 40 פ"צ וכנת אחת 50 פ"צ מן המחיר
 הקצוב. — אפשר לשלוח בכספי המדינה
 לפי הקודם.
 פרוספקט מפורט ע"ד הכיכליות יקה
 הגדולה והעברית ישלח חנם לכל דורש.
Verlag „Tuschijah“ Warschau.

געזעפעטט.
 ראחעס אונד געקאכטעס פֿערזענדעט
 כשר טעגליך פרישעס לפסח
Juda Zins, Husiatyn, (Galizien)
 פרייע אונד הכשרים מהרבים הגאונים
 מבערוואן, מפרעמיסלא ומסטרי זענדע אויף
 פֿערלאנגען.

נאטורליסער וויין שליוואוויטש
 אונד לאנער בראנדווין של פסח
 כשר אפי' למחירין פון המודרין מיר ניכט קענענערע
 ערהאלטען הכשר פאר חרף תואר מ"ח נפתל
 טייטעלבוים שלישא אביד דפח
 פרייע: וויין פון 40 לול אויפערעטש, שליוואוויטש
 קרי 1.60—1.80, לאנער בראנדווין 73—75
 אונד נאכאריגע 2.80—2.40
Leop. Friedmann, Myrshator (Ungarn).

פירמא אַנדערונג.
 דיא גראססע אוהרען-גאלד, זילבער אונד יאָוועלען-האנדלונג דעס
SAMUEL CENSER'S SOHN & Co. KRAKAU
 ווירד יעצט אונטער דער פירמא
LEO KAHANE, KRAKAU
 אים זעלבען לאקאלע **Sfradom 11** ווייטער געפיהרט.
 דייעזע אלט בעוואַהרטע פירמא נימט בעישטעללונגען זאָוויא רעפארמט-
 רען צו בילליגען פֿאַבריק-פרייען ענטגעגען אונד ווערדען זאלכע פראָמפט אונד
 זאָרגפֿאַלטיג בעווערקשטעלליגט. — איינקויף פֿאַן גאלד, זילבער אונד יאָוועלען
 צו דען האַכסטען פרייען.

להתודע-יולהגלות.
 חננו מתכבדים בזה להודיע לסוחר יין, כי יסרנו בפרור עיר המלוכה וויען
 בית מלאכת "זיעסוויין" כשרה הנקרא "רוסטער" במקום מיוחד מבית מסחרנו,
 ומסרנו כל השנחה תחת יד הרב החרף יוא ד' היחסן מ' זלמן אשכנזי נ"י
 מזאלקווא. למען יעשה הכל בהכשר ויתרון לכל השנה וביתרון לחג הפסח הבע"ל
 ויחי' הכל שמור ומטוהר מחלאת חמץ כדת וכהלכה. — בתקותנו כי סוחר יין
 המבקשים "זיעסוויין" כשר ומשומר טוב ומשובח, יפנו במח אלינו מבטיחים אנחנו
 לשרתם כחפץ לבם, ויפיקו רצון מאתנו ככל האופנים.
 ההותמים ברנשי כבוד פ. באשאן ובניו.
P. BOSCHAN & SOHNE, WIEN II. Nordbahn 2 Kellerhof
 הסוחרים הנכבדים יוכלו לפנות במכוקשם אלינו או אל הגענראל פערטרע-
 טער שלנו ה' שלמה דריממער העומד הכן להביא מוסמער מויעסוויין שלנו וגם
 לעשות שפעציאלאפערט בעד סוחרים.
SALO DRIMMER, Krakau Sebastianergasse 34 לסוכנו
 האמת ניתן לכתוב, כי אני משגיח על בית עשיית הזיעסוויין של הפירמא
 הנ"ל ומשכני בוויען מקושר יחד לבית עשיית המלאכה, למען תהיינה עיני תמיד
 צופיות מהחל עד גמירא על הסחורה, המלאכה ועושי' וגם היינות הם מה שעשית
 בעצמי. והמפתחות הם בידו סוגר ואין פורתה, פותח ואין סוגר. הכל נעשה על
 די — רק הפירמא עליהם וכל החכיות חתומות בחותם שלי.
זלמן אשכנזי.
 על ה"ר זלמן אשכנזי המשגיח על ינות הפירמא הזאת שאלנו את פי
 הרה"ג ר' נרדן לעווין האבד"ק רישא והוא מעיד עליו, כי הוא
 איש ירא ושלם ת"ח ונאמן רוח, הוא נשלח להיות משגיח על יין גם מאת
 הגאון ר' יצחק שמעלקיש אבד"ק לבוב זצ"ל ובירת דינו. ורסטער כשר מהפירמא
 הזאת היא אִיפא במוח מכל חשש. המערכת.

Erstes und Grösstes
Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER
 Engros & Endetail
Lemberg. Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.
 גענעראלפערטרעטער דער גראמאפֿאן אקציען-געזעלשאַפֿט
 מיט מארקע, שרייבענדער ענגעל
 גרעסטעם לאגער פֿאַלנישער, דייטשער, העברעאישער אונד
 יודישער פלאטען מיט מארקע, ענגעל.
 20.000 פלאטען ערסטגרעסטער קינסטלער
 שטעטס אס לאגער
 רעפערטורטויילע אונד ווערקשטעטע אס אַרטע בעסטע אומטויש-
 בעדינגונגען. — פרייזקאטלאַגע גראטיס אונד פראקא.
 לעמבערג, טעלעפאן II 2033
 קראקוי, טעלעפאן 461

ביליג דראהטגעוועבע
 פיר זיפען ארבייטער אונד אייזענהענדלער
 אללע נומערן אונד ברייטען
 bei **L. APERMAN, BRODY**
 Theelager.

יצא לאור ספר בל"א
וועלוועל זכרון
 דער פאהרענדע זאָנגער דעס גאַליציש יודישען
 הומאניזם עם תמונת המישור
 מאת הפרופ. דר. מאיר ווייסברג.
 הספר מלא ענין, יבול חמר רב לתולדות השירה
 העממית בגליציה.
 מהירו כתר אהר. למיזם רבט הגון
 להשיגו אצל המחבר עפ"י הכתבת:
Prof. Dr. MEIR WEISSBERG, STANISLAWÓW,
 Galicya.

ספר חדש
ברוך שפינוזה
 בהגשי אהבת אלהים
 מאת דר. שלמה רובין
 קראקא, תר"ע
 מהירו 50 העללער.
 נמצא למכירה אצל המיזם
 פ. ה. וועטשטיין קראקא
 שפיטאלסנאסע 20

MODERNE
Damen-Loden-Röcke
 verschiedene Muster, warm und
 dauerhaft kariert oder gestreift, das
 Stück 1.20, 1.40, 1.50, bis K. 1.90
 versendet gegen Nachnahme
J. J. Karas, Ingrowitz (Mähren)
 Ein 5 Kg. Postpaket enthält 7
 Röcke. Nicht convenirendes wird um-
 getauscht oder der Betrag retourniert.
האמעל ורעסטוראציען כשר
 לבע"ב יהודים של
שלום אהרן ראזענטאל
 בלבוב, רחוב רועזניצקא 13
 טעלעפאן נו 1314

M. Gutwirth, Bochnia
 liefert Knochenmehl und
 Thomasmehl in jeder
 Gehaltslage zu sehr billigen
 Preisen.

BESSERES FORTKOMMEN
 sichert Kenntnis
 der
BUCHFÜHRUNG
 SCHÖNSCHRIFT
 KORTOR
 PRAXIS
 RECHNER
 HILFEN
 SCHREIBEN
 SCHREIBEN
 SCHREIBEN
ABU
 FERDINAND SIMON
 Gerichtl. Bücherrevisor BERLIN W. 62/13
 Probelektion und Prospekt GRATIS!

מיינ האמעל
און רעסטוראציע כשרה
 נעבען קאפע צענטראל
 יין קאלאמעא
 איז פון אלע יודיש ארטהאדאקסע
 געסט אלס זעהר בעקוועם, בילליג
 און אנגענעעס אנערקאנט געווארען.
 גרויסער זאאל געאיינגעט פיר
 אונטערזעהלעטע פארטרעגע יון
 חתונות, שענע צימער, בעסטע כשרה
 מיכע, מויפמענישעס גאסטרויז
 ביליגע פרייע. פיר האנדעלסריי
 זענדע פארצוגספרייע. קומט איבער-
 צייגט איך.
SALOMON SPERBER, KOLOMEA.

חדשה בספרות!
 יצא לאור
לקורות הקראים בגליציה
 מאת ראובן פאהן
 עבודה היסטורית מלאה ענין אדות בואם,
 תולדותיהם וחכמיהם במשך מאות שנים.
 נדפס במספר מצומצם. — המחיר 40 הלר.
 במרקאות. על קונים מחו"ל להוסיף 10 ה'.
 למיזם רבם.
 כן נמצא עוד למכירה במספר לא
 רב הספר המתאר את חיי הקראים מנהגיהם
 והלך רוחם
מחיי הקראים (מפוסים וציורים)
 גיב מאת הסופר הנ"ל המומחה במקצוע זה.
 הספר מכיל בערך 120 דפים תכנית
 שמינית גדולה. המחיר K 1.20 להשיג מן:
MENDEL AKSELRAD
 in Halicz, (Galizien).

ISIDOR KRIEGER
 Friedland bei Mistek (Mähren)
 פערזענדעט פֿוהרמאנס- אונד פֿיאקער-
 פייטשען אויס פרימא קערן-לעדער גע-
 שניטטען צו בילליגסטען פרייען. פֿערזאנד
 פער נאכנאחמע.

מעטה משובה
J. B. RAPAPORT
 Dąbrowa bei Tarnów
 GROSSMETHBRAUEREI
 Gegründet im Jahre 1878.
 u. Premionirt mit Goldenen Medaillen.
 עמעייעלט זיינע אללגעמיין געריהמטע
 ערצייגונג אין פֿערשיעדענען סארטען.
 א. ז. ראטהען, ווייסען, ראפפעלמטע.
 קאפאוויץ, מאלניאק, ווישניאק, אלטער
 בוטעלען-מעטה, אללא מאלאנא צו
 בילליגען פרייען; פֿערנער ביענענוואקס
 און שלאדערהאניג פֿיר קאלאניאל-
 ווארענהאנדלונגען. — פֿיר רעעלע
 בעדיענונג אונד פֿאללסטע צופֿרע-
 דענהייט ווירד גאראנטירט.

HOTEL KATZ
 Rzeznicka 7, Lemberg
 מעלעפאן נומר 1360
 הוא האכסניא והמסעד שלי, שהיו כמה
 שנים ברחוב רייטאנא זענה נעתקו הלום
 ערוכים בחדרים מרווחים ומאבלי מעדנים
 ערוכים בתכלית הכשרות והנקה לאחינו
 בני החרדים, אף למהדרין מן המהדרין.
 יוסף כ"ץ.

שליבונין של פסח מלאנצקא.
 הרצה לנהוג מהספק הטוב והמשובח הזה,
 תעשית יהודי חרד בגליציא עצמה (ולא מן
 הסבריקות בחוץ לארץ החשודות)
 יפנה אלי בעוד מועד וישג סבוקשו עצחויט.
 הסחיר בשנה הזאת למוזגים ולסוחרים: 210 K.
 בעד הקטן בעל 75% פרימא אב סטאציאן אלט
 סאנדען עם חביו. — למען תת היכולת גם
 ליהודים לקנות, הכינותי בשנה הזאת בלום קטנים
 בני 4 1/2 ליטרות בסחיר II כתרם אב שטאציאן
 הניל עם הכלי בנאכנאחטע. השליבונין מלאנצקא
 מפורסם להסעולה בסינו הן בטעמו וברוחו והן
 בהשגחה יתירה בעניני כשרות בעמדו תחת יד
 הרחיץ באלט סאנדן שליטיא מהחל עד כלה וכל
 הכלים גדולים וקטנים תתוסים בהותם הרב הניל.
 יבחנונו נא הקונים ויאכתו דברי.

זלמן גראסבארד
 Salomon Grossbard, Łacko
 p. Stary-Sacz.

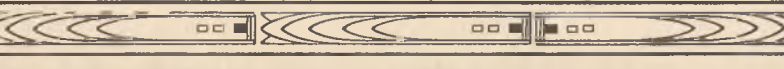
מודעה רבה.
 לעדת ישרון, אשר ישימו פעמים
 לבקש תרופה ולמצא טרף בהכשר
 גמור, בלי שום חשש ופקפוק, יבואו
 ויפנו אלי.

פעניאן שמערן, וויללא
פיארענטיא אבאציא
 פֿארמאלס פענזאן מאוקאוויטש
 בנוי לתלפיות על חוף הים לתפארת
 כל רואיו. יפים ונעימים היי חדריו
 במקום שהשמש מרפא בכנפיה,
 והמאכלות יטעמו לחך כל אוכליהם.
 גם מרחצאות, תפלה בציבור ערב
 ובוקר.
 ועין מעינות תעודות מגאוני
 וגדולי זמננו.
 הק' מאיר שמערן.

Wyd.: Naftali Hof
 S. M. Laser
 Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
 Drukiem M. Lenkowieza w Krakowie.
 Bozego Ciała 22.

כשרה זעלכווארען-פֿאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.
 ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פֿאבריק איזט
 מיט דען מאדערנסטען כעהעלפען אינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ז. וו
 אונד ערצייגט נור פֿרימא-ווארע
 בהכשר הרדה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

בית חרשת הציקוריא של פֿאסט, וויטמאיר וסאפיר במרנוב

עומד במעלה העליונה בתכונת החמר וסדר עבודתו וסחורתו אינה
 נופלת במאומה מסחורת בתי החרשת במערב. אבל יש לה שתי
 מעלות, שאינן בהם: א) היא מעשה ידי יהודים בשרים וחרדים
 ואין בה שום חשש שומן אסור וחמץ בפסח, כמו שיש בכל הציקוריות
 מעשה ידי נכרים, שכל גדולי הרבנים והגאונים, כמו הרדה"ג ר"ש סופר
 מקראקא זצ"ל, הגאון ר"י שמעלקיש מלבוב זצ"ל, הגאון רא"ל
 הורוויץ מסטניסלב זצ"ל וגם הגאון ר' שלום מרדכי שווארצאן
 מברעזאן היו אסרון כאיסור חמור, למרות ההשנחות והעידוה שישנן
 תחבולות להטעות את השומרים וכמעט מן הנמנע שלא יתערב בהן
 שומן אסור. ב) הציקוריא של הפירמא היהודית הנ"ל היא סחורת
 הארץ הזאת, שחובה על כל יושבי המדינה העניה לכבדה על סחורת
 חו"ל ובפרט שאינה נופלת במובה מאחרות. לכן עת היא ישישתחררו
 ככל בתי יהודים ממשפט קדום ויתרגלו להשתמש רק בציקוריא של
Fast, Witmayer & Safir, Tarnów.

Bücher-Lieferung gegen Monatsraten!
 Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde.
 Meyers, Convers. Lexicon 20 „
 Brockhaus 1908 „ 17 „
 Spamers, Jll. Weltgesch. 11 „
 Brehms Tierleben 11 „
 Leixner, Literaturgsh. 4 „
 Kaufm. Bibliothek 5 „
 Weltall und Menschheit 5 „
 Allgem. Naturkunde 10 „
 Sämtliche Klassiker (illustr.)
 Alles in neuesten Auflagen
 prachtvoll gebunden liefert
 solventen Personen gegen
 Monatsraten von 5.-ronen 5.-
 aufwärts
A. WEISSMANN
 Podgórze, (Galizien).

Kaufm. Fern-Unterricht!
 בוכפיהרונג (אללע מעטאדען) האנדעלסקאדעספאני
 דענין, דייטשע שפראכלעהרע, קויפמ. רעכנען, האנדעלס-
 עט וועכסלערעכט, ווארענקונדע, געאגראפיע, שענשווייכען,
 וועלסגעשיכטע, עס פער א נטא-וועלט שפר א כ. ע.
 סטענאגראפיע, (אלע סיסטעמע) א. ז. וו. קאנן יעדערמאן
 אהנע בעזאנדערע פארקענטניססע אים ברעפליכען וועגע
 אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האגארא
 מאססיג. — ביא גלויכצייטיגער טיילנאחטע אן 4 לעהר-
 פעכערן.
STENOGRAPHIE GRATIS.
 אנפראגען נור געגען רעטורקארטע, פראפעקטע K 0.50
 ערפאלג גאראנטירט.
Erstes commerciales Unterrichts-Institut.
 Abteilung für briefl. Unterricht
A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E

ביום 1 לחדש יולי 1909 נפתחו בלבוב עסקי
KREDIT-UNION
 reg. Gen. m. b. H.
 Lemberg, ul. Karola Ludwika 35
 תכלית מוסד הכנק הזה של אנודת שותפים גדולה היא להרים המצב
 הכלכלי של יהודי גליציא במרתן הלואות בזול, תמיכת כל התאמצות
 להסתדר, המתגלה באיזה מקצוע ומקום, וכיבוד ביסוד מחסוני רעשיה
 ואגודות כלכלה מכל המינים ועזרה כדרך בנקים מרכזים במפעלי עסקים
 של סוחרים ובעלי מלאכה יהודים.
 הננו מזמינים את אחינו בכל מקום שהם, לקנות מניותינו בנות 200
 כתרם (מלבד 10 כתרם לקרן השמורה)
 ולהפקיד אצלנו פקדונות כסף
 נגד 4 1/2 אחוזים ממאה עסקא.
 הנהגת הקרדיט-אויניון בלבוב.

יצא לאור
 קאטאלאג נ"ו 60
רשימת ספרים ישנים.
 לאלה החפצים באמת לקנות ספרים
 הנני שולח את רשימתי זאת וגם
 רשימותי הקודמות הנם.
I. KAUFFMANN, BUCHHANDLUNG
 FRANKFURT a. M.
 Börnestr. 41.

האכפרימא פאסטא
 צו שוהע און צו מעטאל
 אין אלע פארבען און גרעסען פון די
 געזעצליך געשיצטע מארקען Feniks
 און Tęcza טרוקענט קיינטאל נישט
 אויס, שוצט האכגלאנק, שאדט נישט דעם
 לעדער, אויך גליצערין-פאסטא, ליע-
 פערט די כעמישע פֿאבריק
CH. i J. TEITELBAUM
 Kraków, Bonifaterska 5,
 ביי אבנאחטע פון 100 דוצענד
 פער נאכנאחטע סעפאראטע אפערטע.
 ליעפערונג פראסט, רעעלע בעדיענונג
 צו פולסטע צופריעדענהייט גאראנטירט.
 מוסטערן פֿיר 40 העלער מארקען.
 פלאץ-אגענטען אין גרעסערע שטעט
 געזוכט.

האניאק לאגער של פסח
 אצל

PINKASZ RATH
 Slivovitz- & Cognac-Lager und Brennerel
 Borgoprund Siebenbürgen.
 על כשרותי וגאמנותי יעידו; ש"ב הרב
 הגאון האבדפיץ ושי"ב הרב הגאון הצדיק
 מרעעש של"מ"א.

נור 2 העללער קאסטעט זיא
אינע פייערראסטע
 צינזען דעם בעטראגעס פער מאג אונד
 זאלל אינע זאלכע אין קיינעם געשעפטע
 אונד אין קיינער וואהנונג פֿעהלען, דא זיא
 דאדורך רהיג שלאפען אונד פֿאהרען
 קענען אונד אונטערוועגס זיך איהרעם
 פֿערמגענעם זיכער פֿיהלען.
 עם ליעפערט דיא בעסטע קאנסטרוק-
 ציאן פייערשעטען אונד גענען איינברוך
 זיכערע קאסטען אויס דער

ווינער קאסענפאבריה
 זעהר קאנקרענצעעהיג פֿיר וויעדער-
 פֿערקייפער אונד פֿיר וואמ פֿיר
 זעמטליכע צוועקע אונד צו יעדעס מעבעל-
 גארניטור לויט וואונש אהנע מעהרקאסטע-
 פאסענד
ARON SCHWARZ, CHRZANÓW.
 סאלידע פלאמפערטרעמונגען ווערדען
 געזוכט. — פֿערלאנגען זיא אפערטע.

נגועי מכות מריות ופצעי רגלים
 אף אלה שלא יוכלו למצוא תרופה
 בשום מקום, ידרשו נא הנם פרוסקט
 ותעודות נאמנות, שנכתבו בידי רופאי
 אוסטריא וחולים שנרפאו מאת
Apotheker C. W. ROLLE
 Altona-Bahrenfeld Deutschl.